

WOODAN SƆ̃SƆ̃SIRU

Tire teni ta ka Mɔ̃wisin gari yā yì sɔ̃ u Isireliba wooda tubusiamɔ̃. Ta maa ka sɔ̃m maamaakigii ni yā ni Yinni Gusunɔ̃ u kua be, win tɔ̃mbu Isireliban sɔ̃. U ka Isireliba arukawani bɔ̃kua, ma u bu kpara wɔ̃ wɔ̃ weeru gbaburu sɔ̃. U bu yakia ben yiberɛban nɔ̃man di, ma u bu nɔ̃ mweenu kua. Ma u bu wooda wɛ̃ ye ba koo mem nɔ̃wa ba n ka wāa. Ta maa sun Mɔ̃wisin gɔ̃n gari sɔ̃wa ka nge mɛ Yosue u kua ben kparo.

Tire ten kpunaa

1. Ye Gusunɔ̃ u gbia u kua ben sɔ̃n yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Woodaban sɔ̃sɔ̃sibu, wiru 5n di sere wiru 26.
3. Domanu ka b̃ri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. Mɔ̃wisin kirɔ̃ d̃aki, wiru 31n di sere wiru 33.
5. Mɔ̃wisi u gu ma Yosue u sɔ̃mburu sua, wiru 34.

MƆ̃WISIN SƆ̃SƆ̃SI GBIKIRU

¹ Wee gari yi Mɔ̃wisi u Isireliba sɔ̃wa sanam mɛ ba wāa Yuudenin sɔ̃ yari yeru gia wɔ̃wa gaa sɔ̃, mi tem saara wāa, Sufun deedeeru, wuu sinin suunu sɔ̃, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserɔ̃tu ka Disahabu. ² À n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadesi Baaneaɔ̃, kaa s̃wa sɔ̃ wɔ̃kura tia. ³ Wɔ̃ weeruse sɔ̃, m̃n di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wɔ̃kura tiasen tɔ̃ gbiikuru sɔ̃ra Mɔ̃wisi u Isireliba sɔ̃wa kpuro ye Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ, u bu sɔ̃. ⁴ Ya koorawa sanam mɛ Mɔ̃wisi u Sihoni, Amɔ̃reban sina boko

wi u wāa Hesiboniō kamia u kpa ma u da u Ogu, Baſanin sina boko wi u wāa Edεε ka Atarētuo kamia.

⁵ Mōabuban temō, Yuudenin sōo yari yeru gia, miya Mōwisi u Isireliba Yinni Gusunōn woodaba sōosibu torua.

Yinni Gusunō u Isireliba wooda

wē bu ka doona Horebun di

⁶ Mōwisi u nεε, Gusunō beſen Yinni u ka sun gari kua Horebun guurō u nεε, sa sina sa tε guu ten gāarō. ⁷ N n mēn na, su seewo su swaa wāri su da guunun bera gia mi Amōreba ba wāa ka Kananin temō Yuudenin tem tεraō ka guunu gia ka wōwao ka sōo yēsan nōm dwaru gia ka nim wākun goorō ka Libaniō sere n ka da Efaratin daarō, ⁸ kpa su tem mε mεeri domi u sun mu nōmu sōndiawa. U nεε, su doo su mu mwa domi u nōo mwεeru kua ka bōri u mu beſen baababa Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu wē, be ka ben bibun bweseru.

Mōwisi u wirugibu gōsa

⁹ Saa yè sōo Yinni Gusunō u nεε, su doo su tem mε mwa, nε Mōwisi na beε sōowa na nεε, na n̄ kpē n beε sōbe nε turo. ¹⁰ Gusunō beſen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wōllun kperi. ¹¹ Na kanamō Gusunō beſen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u beε domaru kua nge mε u beε nōo mwεeru kua. ¹² Adama i n yē ma na n̄ kpē n beε sōbe nε turo. ¹³ N n mēn na, i tōmbu gōsio beēn bwese kera baayere sōo be ba yēru ka bwisi mō, ma ba beεε mō tōmbu sōo, kpa n bu ko beēn wirugibu. ¹⁴ Ma i man wisa i nεε, ye na gerua mi, ya wā. ¹⁵ Ma i ka tōn be na beēn bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua beēn wirugibu, gabu nōrōm nōrōm (1.000) wirugibu, gabu wunōm wunōm wirugibu, gabu

weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa waku wakubun wirugibu, ma na gabu soma wɛ bu ka wirugii be kpara beɛn bwese kera baayere sɔ̃. ¹⁶ Ma na wirugii be wooda wɛ na neɛ, ben mero bisibu ba n gari ma ben tii tiine sɔ̃, n kun me, ka tan tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee. ¹⁷ Bu ku tambun beere mɛeri ba n sirima. Bu bu swaa dakio, bwɛbwɛ ka damgii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo siriwa ka Yinni Gusunɔn yisuru. Ba n ka gari gee yinna yi yi bu sesiemɔ, bu ka yi na nen mi bu man sɔ̃ kpa n yi wɛeri. ¹⁸ Nge meya na beɛ sɔ̃si saa ye sɔ̃, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban mem nɔ̃bu sariru

¹⁹ Yen biru, Gusunɔ beɛɛn Yinni u sun nɔ̃ ka ma sa seewa Horebun guurun di sa ghabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i yɛ mi, ma sa kpa ka guunun swaaɔ mi Amɔreba ba waa nge me Gusunɔ beɛɛn Yinni u sun yire. Ma sa tura Kadɛsi Baanɛaɔ. ²⁰ Miya na beɛ sɔ̃wa na neɛ, wee i tunuma Amɔreban guuro te Gusunɔ beɛɛn Yinni u koo sun wɛ. ²¹ I mɛerio wee, Gusunɔ beɛɛn Yinni u beɛ tem me nɔ̃mu beria. I seewo kpa i mu mwa nge me wi, beɛɛn baababan Yinni u beɛ sɔ̃wa. I ku berum ko. I de i n wɔruguru mɔ.

²² Ma beɛ kpuro i na i man deema i neɛ, su tambu gori bu da bu tem men saria mɛeri kpa bu wurama bu sun sɔ̃ swaa ye sa ko kpe, ka wuu sin mi sa ko gbi su turi. ²³ Beɛn gari yi, yi man wɛre, ma na tambu wakura yiru gɔsa beɛn bwese kera baayere sɔ̃ tia tia. ²⁴ Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere Esikolin wɔwaɔ. Mi kpurowa ba bɔsu ba mɛera. ²⁵ Ma ba tem men daa binu sɔrima ba ka sun naawa. Ma ba neɛ, tem me, mu gia saa

mε Gusunɔ̃ bεsɛn Yinni u sun wε̃εmɔ̃. ²⁶ Adama i n̄ Gusunɔ̃ bεsɛn Yinnin gere mεm nɔ̃wε, domi i yina i da. ²⁷ I n̄n seesiwa bεen kuu bekuruginu sɔ̃ i nεε, yɛn s̄ u sun tusa, yen s̄na u sun yarama Egibitin di u ka sun Amɔ̃reba n̄mu s̄ndia, bu sun kpeerasia. ²⁸ I nεε, mban s̄na i ko i da i bu w̄ri. Bεεgibu ba dera i mwia kpana domi ba nεε, t̄n be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gb̄aranu toosiwa n̄ ka w̄llu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n s̄a doogoba.

²⁹ Ma na bεε wisa na nεε, i ku nanda, i ku maa ben berum ko. ³⁰ Gusunɔ̃ bεsɛn Yinni u ko n̄ sun gb̄iye kpa win tii u sun sanna nge mε u kua bεsɛn n̄ni biru Egibit̄, ³¹ ka gbaburɔ̃. Bεen tii i wa ma u sun b̄ki bεsɛn sanum sɔ̃ nge mε t̄nu u ra win bii b̄ki sere sa ka tura mi sa d̄ɔ̃. ³² Adama ka mε, i n̄ Gusunɔ̃ bεsɛn Yinni naanε kue, ³³ baa mε u ra n̄ sun swaa gb̄iye u ka sun ayeru s̄ɔ̃si mi sa ko ȳra. W̄kuru, u ra sun kparewa u n̄ bεsɛn swaa yam bururasie ka d̄ɔ̃ yara, s̄ɔ̃ sɔ̃ maa ka guru wii wuroru.

³⁴ Yinni Gusunɔ̃ u bεen weeweenu nua, ma u m̄ru kua u b̄rua u nεε, ³⁵ baa bεen turo kun duɔ̃ tem mε sɔ̃, mε mu gea s̄a mi, mε u n̄ɔ̃ mwεeru kua u bεsɛn baababa w̄, ³⁶ ma n̄ kun m̄ Kalɛbu, Yεfunɛn bii. Wiya u koo mu wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem mε w̄ mε u b̄su u m̄era mi, domi u win swεε kpuro sw̄iwa dee dee.

³⁷ Yinni Gusunɔ̃ u maa ka man m̄ru kua bεen s̄, ma u nεε, n̄n tii na n̄ maa duɔ̃ tem mε sɔ̃. ³⁸ N̄n s̄m kowo Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen s̄, n̄ be n̄n dam k̄εyɔ̃, domi wiya u koo bεε Isireliba kpara u ka bεε tem mε w̄. ³⁹ Ma Yinni Gusunɔ̃ u

nɛɛ, bɛɛ, i nɛɛ, yiberɛba ba koo bɛɛn bibu gurawa. Adama bii be, be ba n̄ gina gea ka kɔsa yɛ mi, beya ba koo du tem mɛ sɔɔ ka Yosue sannu. Beya u koo tem mɛ wɛ ba n mɔ. ⁴⁰ Yen sɔ, bɛɛ i gɔsiro kpa i da gɔbaburu gia nim wɔku ge ba m̄ Naa yarin bera gia.

⁴¹ Ma i man wisa i nɛɛ, i tora Yinni Gusunɔn mi. Adama tɛ, i ko da i tabu ko nge mɛ wi, Gusunɔ bɛɛn Yinni u gerua. Ma i bɛɛn tabu yānu sua i dɔɔ ka wɔbia i ka guunun bera gia tabu wɔri. ⁴² Ma Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n bɛɛ sɔɔwɔ n nɛɛ, i ku ra da i tabu ko. U n̄ wāa ka bɛɛ. Yen sɔ, i ku da, domi ba koo bɛɛ kamia. ⁴³ Na bɛɛ ye sɔɔwa adama i yina i man swaa daki. I n̄ Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔwɛ. Ma i gɔru bɔbia i da i tabu wɔri guunun bera gia. ⁴⁴ Saa yera Amɔre be ba wāa bera mi, ba yarima ba bɛɛ kamia Seiriɔ, ma ba bɛɛ naa swīi nge tīi sere ba ka girari Horimaɔ. ⁴⁵ Ye i wurama, i Yinni Gusunɔ weeweenu koosi. Adama u n̄ bɛɛ swaa daki. ⁴⁶ Ma i sina n ka tɛ Kadɛsi Baanɛaɔ.

2

¹ Yen biru ma sa gɔsira sa da ka gɔbaburun swaa nim wɔku ge ba m̄ Naa yarin bera gia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. Ma sa sirena Seirin guunɔ n ka tɛ.

Isireliba ba Edɔmuba

ka Mɔabuba ka Amɔniban tem

bukiana

² Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ³ wee sa sirena guunun bera mi gia n ka tɛ. Su maa doo sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴ U nɛɛ, n bɛɛ wooda yeni wɛ n nɛɛ, i seewo i Seirin tem bɛwa mi bɛɛn mero bisibu Esaun bibun bweseru ba wāa. Ba ko n bɛɛn bɛrum mɔ, adama i n tii sɛ, ⁵ i ku ra bu wɔri. Domi u n̄

bɛɛ ben tem wɛɛmɔ baa mɛn nɔɔ i ko i naasu sɔ̃ndi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem mɛ wɛ ba n mɔ. ⁶ Dɔ̃a ni i ko i di ka sere maa nim mɛ i ko i nɔ, i ko i ye kpuro dwewa ben mi. ⁷ Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u bɛsɛn sɔ̃ma kpuro domaru kua ma u sun kɔ̃su sanam mɛ sa gbabu baka te bukianamɔ. U wɔ̃a ka bɛsɛ sere n ka kua gisɔ wɔ̃o weeru. Sa n̄ gɔ̃anu bie.

⁸ Ma sa Seirin tem bɛwa mi bɛsɛn mero bisibu Esaun bibun bwesera wɔ̃a. Sa n̄ maa tem tɛɛran swaa mwe ye ya dɔ̃o Elatiɔ ka ɛsioni Gebɛɛɔ. Ma sa gɔ̃sira sa Mɔabun gbaburun swaa mwa. ⁹ Yinni Gusunɔ u man sɔ̃wa u nɛɛ, su ku Mɔabuba nɔɔ kuuri, su ku bu tabu wɔ̃ri, domi u n̄ sun gɔ̃anu nɔ̃mu sɔ̃ndiammɛ ben temɔ. Lotun bibun bwesera u Arin tem mɛ wɛ ba n mɔ.

¹⁰ Yellu, Emibara ba wɔ̃a Arin tem mɛ sɔ̃o. Ba sɔ̃awa bwese te ta dam mɔ. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru. ¹¹ Gabu ba tamaa ba sɔ̃awa Refaba nge mɛ Anakiba ba sɔ̃a, adama Mɔabuba ba ra bu sokuwa Emiba. ¹² Nge mɛya maa Horiba ba raa wɔ̃a Seirin temɔ yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba sina mi, nge mɛ bɛɛ Isireliba i kua tem mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ wɛ sɔ̃o.

¹³ Yen biru, Yinni Gusunɔ u wooda wɛ u nɛɛ, su seewo su swaa wɔ̃ri kpa su Serɛdin daaru tɔ̃bura. Ma sa tu tɔ̃bura. ¹⁴ Saa m̄n di sa seewa Kadɛsi Baanɛan di sere sa ka Serɛdin daaru tɔ̃bura, n kuawa wɔ̃o tena ka nɔ̃ba ita. Be ba raa sɔ̃a tabu kowobu sa ka seema ba n̄ maa wɔ̃a nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua ka bɔ̃ri. ¹⁵ Win tiiwa u bu nɔ̃ma doke u kpeerasia.

¹⁶ Sanam mɛ tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa,

17 sanam mε sōra Yinni Gusunō u man sōwa u nεε,
 18 tē, su Mōabun tem nōo burā yeru saro kpa su Arin
 tem bukiana, 19 su na Amōniban mi. Adama su ku
 bu nōo kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u n̄
 sun gāanu wēemō ben tem mε sōo. Ba sāawa Lōtun
 bibun bweseru. Bera u maa tem mε wē ba n mō.

20 Tem mε, mu raa sāawa Refaban tem. Domi
 yellu Refabara ba raa wāa mi, be, be Amōniba ba
 ra soku Sansumiba. 21 Bwese te, ta dam mō ma
 ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni
 Gusunō u bu Amōniba nōma beria, ba bu gira ma ba
 sina mi. 22 Nge mēya Yinni Gusunō u Esaun bibun
 bweseru kua be ba wāa Seiriō. U dera ba Horiba
 gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temō sere ka
 gisō. 23 Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be
 ba wāa baru kpaanō n ka girari Gasāo kpeerasia ma
 ba sina ben wusō.

24 Yen biru, Yinni Gusunō u nεε, su seewo su
 swaa wōri kpa su Aanōon daaru tōbura. Wee u koo
 sun Sihoni Amōre, Hēsibonin sina boko nōmu beria
 ka win tem. U nεε, su doo su n̄n wōri kpa su ka n̄n
 tabu ko. 25 Saa gisōn di u koo de nandabu bu n wāa
 handunian bwesenu kpuro sōo bēsen sō. Bā n bēsen
 damu nua, kpa bu diiri berum sō.

Ba Sihoni, Hēsibonin

sina bokon tem wōri

26 Saa Kedemōtin di, na sōmōbu gōra Sihoni, sina
 bokon mi, kpa bu n̄n bōri yendun gari sō bu nεε,
 27 u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n̄
 swīi, sa n̄ gam geramō. 28 Sa ko n̄n dīa ni sa ko di
 ka nim mε sa ko nōn gobi kōsia. U gesi de su win
 tem bukiana. 29 Esaun bibun bweseru be ba wāa
 Seiriō ka Mōabuba be ba wāa Arin temō ba wura sa

ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudeni tǎbura kpa su du tem me Gusunǎ besen Yinni u sun wē sǎǎ. ³⁰ Adama Sihoni, Hēsibonin sina boko u yina su sara ka win temǎ. Domi Gusunǎ besen Yinni u win gǎru bǎbiasia u sun nùn nǎmu sǎndia nge me i waamǎ gisǎ. ³¹ Ma Yinni Gusunǎ u man sǎǎwa u nēē, n mēerio u sun Sihoni ka win tem nǎmu beria. Su nùn wǎrio su tem me mwa. ³² Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wǎri Yahasiǎ. ³³ Ma Gusunǎ besen Yinni u sun nùn nǎmu beria. Ma sa nùn kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro. ³⁴ Sa win wusu kpuro mwēera sa kam koosia mam mam, ma sa tǎn durǎbu ka tǎn kurǎbu ka bibu kpuro kpeerasia, baa tǎn turo kun tiare. ³⁵ Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sǎǎ tii koosi. ³⁶ Saa Aroēen di ye ya wǎa Aanǎǎn daarun goorǎ ka wuu ge ga wǎa wǎwǎǎ n ka da sere Galadiǎ, wuu gaga kun kpīa gu sun ma. Gusunǎ besen Yinni u sun si kpuro nǎmu beriawa. ³⁷ Adama sa ñ Amǎniban tem babe ka tem me mu wǎa Yabǎkun daarun goorǎ ka wuu si su wǎa guunǎ ka sere mi Gusunǎ besen Yinni u sun yinari su wǎri.

*Ba Ogu, Basanin sina bokon
tem mwa*

3

¹ Yen biru, sa tem tureru yǎǎwa sa da Basaniǎ. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wǎri Edēē. ² Ma Yinni Gusunǎ u man sǎǎwa u nēē, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun nùn nǎmu beria, wi ka win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko nùn kuawa nge me sa Sihoni, Amǎreban sina boko kua, wi u wǎa Hēsiboniǎ. ³ Ma Gusunǎ besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko

nōmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa tōn turo sa ñ deri. ⁴ Sa win wusu kpuro mwεera, baa teu ga ñ kpīa gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wāa Aagōbun temō Basaniō. Ogun tema sere mi. ⁵ Wuu si kpuro su gbāranu mōwa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka kenε. Wusu maa wāa su dabi mi, si ba ñ gbāranu toosi. ⁶ Sa si kpuro mwεera ma sa tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bibu kpuro kpeerasia nge mε sa Sihoni, Hεsibonin sina boko kua. ⁷ Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yīiya.

Ba Galadin tem bōnu kua

⁸ Nge mēya sa ka Amōreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sōo yari yeru gia saa Aanōon daarun di n ka da Hεemōon guurō. ⁹ Sidonigibu ba ra Hεemōon guu te sokuwa Sirioni, kpa Amōreba bu maa tu soku Seniri. ¹⁰ Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wāa gunguru wōllō ka Galadin temō ka Basanin tem mε kpuro sōo n ka girari Salikaō ka Edεεō. ¹¹ N deema Refaban bweseru sōo, Ogu, Basanin sina boko, wi turowa u raa tie. Kpakoro sisuguru sōora ba win goru doke. Kpakoro te, ta wāa Amōniban wuu maro Rabao. Ten dēebu sāawa gōm soonu nōoba nne. Ma ten yasum sāa gōm soonu nne.

¹² Saa ye sōora na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru tem mε wē mε mu wāa Aanōon bera gia Aroεen sōo yēsān nōm geu gia ka wuu si su wāa Galadin guunun bee tia. ¹³ Ma na Manasen bweserun bōnu Galadin tem sukum mε mu tie wē ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagōbun tem ka Basanin tem mēya ba ra maa soku Refaban tem. ¹⁴ Yairi, Manasen bii, u Aagōbun tem

kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nɔɔ bura yerɔ. Ma u wuu si su wāa tem mɛ sɔɔ soka Yairin wusu nge mɛ ba su sokumɔ sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁵ Ma na Makiri Galadin tem wɛ. ¹⁶ Ma na Rubɛnin bweseru ka Gadin bweseru Galadin tem bee tia wɛ n ka da Aanɔɔn daarɔ sere ka Yabɔkun daarɔ. Aanɔɔn daara ta sāa tem mɛn nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dvaru gia, ma Yabɔkun daaru ta maa bu buranɛ ka Amɔniba. ¹⁷ Ben tem mɛya mu wāa Yuudenin wɔwaa, saa Genɛsarɛtin daa burerun di n ka da nim wɔku bɔruguuɔ. Ma mu da sere ka Pisigan guurɔ sɔɔ yari yeru gia.

¹⁸ Saa ye sɔɔ, ma na bɛɛ wooda yeni wɛ na nɛɛ, tɛ, wee Gusunɔ bɛsɛn Yinni u bɛɛ tem mɛ wɛ i n mɔ. Tɛ, bɛɛ tabu kowobu kpuro, i bɛɛn tabu yānu suo kpa i Yuudɛni tɔbura ka bɛɛgibu Isireliba sannu. ¹⁹ Bɛɛn kurɔbu ka bɛɛn bibu ka bɛɛn yaa sabe ni tɔnawa i ko i deri wuu si na bɛɛ wɛ sɔɔ. ²⁰ I bɛɛn mero bisibu somiɔ sere Gusunɔ bɛsɛn Yinni u ka bu swii ben temɔ nge mɛ u bɛɛ kua, kpa bu sina tem mɛ sɔɔ mɛ u koo bu wɛ Yuudenin sɔɔ kpee yeru gia. Saa ye sɔɔra i ko i wura bɛɛn temɔ mɛ na bɛɛ wɛ.

²¹ Ma na Yosue wooda yeni wɛ na nɛɛ, win nɔni yi wa ye Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge mɛya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam mɛ i Yuudɛni tɔbura. ²² I ku bu nasia, domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ sanna.

Mɔwisi u n duɔ

Kananin temɔ

²³ Saa ye sɔɔ, na Yinni Gusunɔ suuru kana na nɛɛ, ²⁴ Gusunɔ nɛn Yinni, a nɛ wunen sɔm kowo wunen kpāaru ka wunen dam bakam kookoo gbiikisu sɔɔsi. Yinni goo sari wɔllɔ ka temɔ wi u koo kpī u

ko ye a ra ko. ²⁵ A de n Yuudeni tɔbura kpa n tem buram me wa guru giɔ mi guu buranu wāa ka maa Libani.

²⁶ Adama Yinni Gusunɔ u ka man mɔru kua beɛn sɔ ma u yina u nen kanaru nɔ. U neɛ, ya tura me. N ku maa nùn yen gari sɔ. ²⁷ U neɛ, n yɔɔwo Pisigan guurun wii kpiirɔ kpa n nɔni seeya n mɛeri sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia ka sɔɔ kpee yeru gia ka sere maa sɔɔ yari yeru gia. Adama na n Yuudeni tɔburamɔ. ²⁸ U neɛ, n Yosue bwisi kɛyɔ kpa n nùn dam kɛ, n de u n wɔrugɔru mɔ. Domi wiya u koo Yuudeni tɔbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem me wɛ me kon wa mi.

²⁹ Ma sa sina wɔwa mi, Beti Peorin deederu.

I Yinni Gusunɔn wooda

mɛm nɔɔwɔ

4

¹ Tɛ, beɛ Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio be na beɛ wɛɛmɔ. I ye mɛm nɔɔwɔ kpa i wa i n wāa, kpa i du tem me sɔɔ, me Gusunɔ beɛn baababan Yinni u beɛ wɛ. ² I ko i win woodaba mɛm nɔɔwawa nge me na beɛ ye wɛ. I ku gāanu ganu sosi ye sɔɔ, i ku maa gāanu ganu kawa. ³ Beɛn nɔni yi wa ye Gusunɔ beɛn Yinni u kua Baali Peorigiin sɔ. U tambu kpeerasia kpuro beɛ sɔɔ be ba da ba nùn sāwa. ⁴ Adama beɛ be i Gusunɔ beɛn Yinni naane sāa, beɛya i wāa wāaru sɔɔ gisɔ.

⁵ Wee na beɛ yiirebu ka woodaba wɛ nge me Gusunɔ beɛn Yinni u man sɔɔwa n ko. I ko i ye mɛm nɔɔwawa tem me u koo beɛ wɛ sɔɔ. ⁶ I n ye mɛm nɔɔwa ma i ye swīi dee dee, bwese ni nu tie nù n wooda ye nua, nu koo beɛ garisiwa yɛrobu

ka bwisigibu, kpa nu nɛɛ, anna a bwese baka ten yɛru ka bwisi wa! ⁷ Sà n Gusunɔ bɛɛn Yinni somiru kana u ra n ka sun wãa saa kpuro. Bweseru gara wãa baa ni nu kpãaru bo sɔɔ, te ta Yinni mɔ nge mɛ? ⁸ Bweseru gara wãa baa ni nu kpãaru bo sɔɔ tèn yiirebu ka ten woodaba ba sãa dee dee nge wooda be na bɛɛ wɛ gisɔ?

Isireliba ba yɔra

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ

Horebun guurɔ

⁹ I n tii sɛ kpa i ku duari bɛɛn wãaru kpuro sɔɔ ye i wa ka nɔni. I ku maa de yu yari bɛɛn gɔrun di. I ye bɛɛn bibu ka maa bɛɛn bibun bibu nɔɔsio.

¹⁰ I tɔɔ te yaayo tɛ sɔɔ i da i yɔra Gusunɔ bɛɛn Yinnin wuswaaɔ Horebun guurɔ sanam mɛ u man sɔɔwa u nɛɛ, n bɛɛ Isireliba kpuro mɛnnama win mi, kpa u bɛɛ win woodaba sɔ, kpa i gia nge mɛ i ko i ka nùn mɛm nɔɔwa bɛɛn wãarun tɔru kpuro sɔɔ kpa i maa ye bɛɛn bibu nɔɔsia. ¹¹ Ma i mɛnnama i na i yɔra guu ten nuurɔ tèn min di dɔɔ buri yi yarimɔ yi wɔllu girari dɔɔ wiisu ka guru wii wuroru sɔɔ.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari kua dɔɔ yara sɔɔn di. I win nɔɔ nua adama i n nùn wa. ¹³ U ka bɛɛ arukawani bɔkua u nɛɛ, i win wooda wɔkuru mɛm nɔɔwɔ te u yorua kpee bɛsi yiru sɔɔ. ¹⁴ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u man yiire n bɛɛ wooda wɛ kpa i ye mɛm nɔɔwa tem mɛ i ko i mwa sɔɔ.

Ba Isireliba kirɔ mɔ

bũu sãanun sɔ

¹⁵ Wee, i n Yinni Gusunɔn tii wa sanam mɛ u ka bɛɛ gari kua dɔɔ yara sɔɔn di Horebun guurɔ. Yen

sō, i n tii sε, ¹⁶ i ku ra ka nùn torari i bwāarokunu ko ni nu ka tən durō weenε n̄ kun mε tən kurō, ¹⁷ n̄ kun mε yaa ye ya sīimō tem sō, n̄ kun mε gunō, ¹⁸ n̄ kun mε yaa ye ya kabirimō temō, n̄ kun mε swāa. ¹⁹ I n nōni seeya wōllō i ka sō ka suru ka kperi mεeri ka kpuro ye ya wāa mi, i ku de yu bεε gawa i ka yiira i ye sã. Yeba kpurowa Gusunō besen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria nu n mō. ²⁰ Adama bεε, u bεε nōma nenua u yara Egibitigibun nōni yi ba bεε sōmōn di kpa i n ka sãa win tōmbu nge mε i sãa gisō.

²¹ Ma Gusunō besen Yinni u ka mañ mōru kua bεen sō. U bōrua u nεε, na n̄ Yuuden̄i tōburamō, na n̄ maa duō tem gem mε sō, mε u koo bεε wē i n mō. ²² Miniwa kon kpuna n gbi. Na n̄ Yuuden̄i tōburamō. Adama bεε, i ko ye tōbura kpa i tem gem mε mwa i sina mi. ²³ I n tii sε kpa i ku duari arukawani ye Gusunō besen Yinni u ka bεε bōkua. I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu ka gāanu weenε ni u bεε yinari i ko. ²⁴ Domi Gusunō besen Yinni u sãawa nge dō wi u ra kam koosie, u maa sãa nisinugii.

²⁵ I n sina n ka tε tem mε Gusunō besen Yinni u bεε nō mweeru kua sō, ma i bibu ka debuminu wa, i ku ra nùn torari i tii bwāarokunu kua ni nu ka gāanu weenε, i ku maa kōsa gaa ko ye ya koo win mōru seeya. ²⁶ I n tora ten bweseru kua, na bεε sōmō na siremō gisō, wōllu ka tem mu sãa nen seeda ma i ko i gbiwa tem mε i ko i mwa mi sō Yuuden̄in guru gisō. Bεen wāaru ta n̄ daka dō. Ba koo bεε kpeerasiawa mam mam. ²⁷ Yinni Gusunō u koo de i n yarinεwa bwese tukunun suunu sō kpa i kun dabi yāatem mi u dera i yoru dimō. ²⁸ Miya

i ko i bũnu sã ni tɔmba kua ka dãa ñ kun me ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku ra gari nɔ, nu ku ra maa nuburu nɔ. ²⁹ Miya i ko i Gusunɔ besen Yinni kasu. I n nùn kasu ka beɛn gõru kpuro, ka beɛn bwẽra kpuro, i ko i nùn wa. ³⁰ Ye na beɛ sɔ̃wa mi kpuro yà ñ koorã, ma i wãa nɔni swãaru sɔ̃, i ko i gɔsiramawa Gusunɔ besen Yinnin mi kpa i wure i nùn mem nɔwa. ³¹ Domi u sãawa wɔnwɔndugii wi u kun beɛ derimɔ. U ñ beɛ kpeerasiamɔ. U ñ maa duarimɔ arukawani ye u ka beɛn baababa bɔkua ka bõri.

Isireliba ba kua seeda

³² I bwisikuo ye ya koorã yellu, ye ya koorã tɛɛ tɛɛbun di saa mìn di Gusunɔ u tɔnu taka kua handunia sɔ̃. I bwisikuo ye ya koorã handunian goonu nne kpuro sɔ̃. Gãa maamaakiginu ganu nu koore nge nini? I nɔ̃re ba gãanu gerure nge meni? ³³ Bweseru gara wãa te Yinni Gusunɔ u ka gari koore dɔ̃o yara sɔ̃n di nge beɛ ma ta wãa ta wasi? ³⁴ Yinni goo u win tɔmbu wɔrare ben yiberɛban nɔman di ka win dam bakam, ka laakarì mɛɛribu, ka yĩrenu, ka sɔm maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gãa nanumginu nge me Gusunɔ besen Yinni u Egibitigibu kua beɛn wuswaa? ³⁵ Beɛya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunɔ turowa u sãa Yinni. Goo maa sari nge wi. ³⁶ U dera i win nɔ̃o nua wɔllun di u ka beɛ sɔ̃sinu wẽ kpa i ka nùn mem nɔwa. U maa dera i dɔ̃o wa temɔ ma u ka beɛ gari kua wi sɔ̃n di. ³⁷ U beɛn baababa kĩa ma u beɛ gɔsa beɛ be i sãa ben bibun bweseru. Yen sãna u beɛ yarama Egibitin di ka win dam bakam. ³⁸ U beɛ bwese tukunu gira ni nu beɛ dabiru ka dam kere ma u beɛ kpara u ka dua ben temɔ u beɛ mu wẽ nge

mε i waamō gisō. ³⁹ N n mēn na, i bwisikuo gisō kpa i n yē ma Gusunō turowa u sāa Yinni wāllo ka temō. Goo maa sari nge wi. ⁴⁰ I win woodaba ka win yiirebu mēm nōwō bi na bεε wēemō gisō, kpa i wa i n bōri yendu mō bεε ka bεen bibun bweseru kpa bεen wāaru tu daka da tem mε sō, mε Gusunō bεen Yinni u bεε wēemō.

Mōwisi u wusu ita gōsa

mi ba ko n da kpikuru de

⁴¹ Mōwisi u wusu ita gōsa Yuudenin sōo yari yeru gia, ⁴² kpa su n sāa kpiki yenu. Wi u tōnu gō ka samba, u n daa ka yēro mōru neni, u ko n da kpikuru de mi, u ka win wāaru bere. ⁴³ Rubenin tem sōo, u Beseri gōsa ye ya wāa gunguru wāllo mi gāanu ku ra kpi. Gadin temō, u Ramōti gōsa ye ya wāa Galadiō. Manasen tem sōo, u Golani gōsa ye ya wāa Basanin temō.

MŌWISIN SŌSIRU YIRUSE

⁴⁴⁻⁴⁵ Mōwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sōosinu wē sanam mε ba yarima Egibitin di. ⁴⁶ Saa ye, ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia wōwāo, Bēti Peorin deederu, Sihoni, Amōreban sina bokon temō wi u wāa Hēsiboniō. Wiya Mōwisi ka Isireliba ba kamia sanam mε ba yarima Egibitin di. ⁴⁷ Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amōreban sinambu yiru ye, ba raa wāawa ba bandu dii Yuudenin guru giō sōo yari yeru gia. ⁴⁸ Ben tem mēn nōo bura yera dawa Aroεεo, Aanōon daarun goorō sere n ka girari guu te ba mō Hεemōwō te ba maa sokumō Siōni, ⁴⁹ ka tem mε mu wāa Yuudenin wōwāo sōo yari yeru gia n ka

girari nim wõku bəruguuə sere n ka da guu te ba mə Pisigan nuurə.

Wooda wəkuru

5

¹ Məwisi u Isireliba kpuro sokusia ba menna ma u bu səwə u nəε, bεε Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nə bi na bεε wεεmə gisə. I bu nenuə kpa i bu mēm nəwə mam mam. ² Gusunə bεsən Yinni u ka sun arukawani bəkua Horebun guurə. ³ N n bεsən baababa tənə u ka ye bəkua, adama ka bεsən tiywa bεsε be sa wāa sa wasi mini gisə. ⁴ Yinni Gusunə u ka bεε gari kua nəni ka nəni guuru wəllə saa dōo yara səən di. ⁵ Saa ye səə, ma na yō bεε ka win suunu suunuka səə na ka bεε tusiamə ye u gerumə, domi i n yəwwe guu ten wəllə yən sō i dōo win bεrum mə. U nəε,

⁶ wiya u sāa Gusunə bεsən Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wāa sa yoru dimə.

⁷ U maa nəε, sa n ko n maa Yinni goo mə wi baasi.

⁸ Su ku ra tii bwāaroku gagu kua ga n ka gāanu weenε wəllə, n kun mε temə, n kun mε nim səə.

⁹ Su ku ra yiira su nu sā. Domi wi, Gusunə bεsən Yinni u sāawa nisinugii. U ra baababan durum məuru mwε ben bibun mi, be ba nūn tusan suunu səə sere ka ben bibun bibə. ¹⁰ Adama be ba nūn kī ma ba win woodaba mēm nəwammε u ra ben bibun bweserun nərəm nərəm (1.000) wənwəndu kue.

¹¹ Su ku ra wi, Gusunə bεsən Yinnin yīsiru soku kam. Domi wi u win yīsiru soka kam, u koo yēro sεyasia.

12 Su tɔ̃ wɛ̃rarugiru mɛm nɔ̃wɔ̃ su tu bɛɛɛ wɛ̃ nge mɛ wi, Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u sun yiire. 13 Sɔ̃ nɔ̃ba tia sɔ̃ra sa ko n da bɛsɛn sɔ̃ma kpuro ko. 14 Adama sɔ̃ nɔ̃ba yiruseru ta sɔ̃awa Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin tɔ̃ru tɛ sɔ̃ u wɛ̃ra. Yen sɔ̃, su ku ra sɔ̃mburu garu ko bɛsɛ ka bɛsɛn bibu ka bɛsɛn sɔ̃m kowobu ka bɛsɛn ketɛba ka bɛsɛn ketɛkunu, bɛsɛn yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sɔ̃ wi u wɔ̃a bɛsɛn yɛnuɔ̃. Bɛsɛ kpuro sa ko wɛ̃rawa. 15 Su yaayo nge mɛ sa raa yoru dimɔ̃ Egibitiɔ̃, ma wi, Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sɔ̃na u sun yiire su tɔ̃ wɛ̃rarugii te mɛm nɔ̃wa.

16 Su bɛsɛn tundobu ka bɛsɛn mɛrobu bɛɛɛ wɛ̃ɛyɔ̃ nge mɛ wi, Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u sun yiire kpa bɛsɛn wɔ̃aru tu daka da kpa sa n bɔ̃ri yɛndu mɔ̃ tem mɛ u sun wɛ̃ sɔ̃.

17 Su ku ra tɔ̃nu go.

18 Su ku ra sakararu ko.

19 Su ku ra gbɛni.

20 Su ku ra goo gari mani.

21 Su ku ra bɛsɛn tɔ̃nusin kurɔ̃ binɛ ko, n̄ kun mɛ win diru, n̄ kun mɛ win gberu, n̄ kun mɛ win sɔ̃m kowo tɔ̃n durɔ̃ n̄ kun mɛ tɔ̃n kurɔ̃, n̄ kun mɛ win ketɛ, n̄ kun mɛ win ketɛku, win gɔ̃anu kpuro gesi.

22 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ̃ u nɔ̃ sua guuru wɔ̃llɔ̃ u bɛsɛ win tɔ̃mbu kpuro sɔ̃wa dɔ̃ yaara sɔ̃n di ka guru wii wuroru sɔ̃n di ka guru wii sinumgirun di, u n̄ gɔ̃anu sosi. Yen biru, u ye yorua kpee bɛsi yiru sɔ̃ u man wɛ̃.

Mɔ̃wisi u sɔ̃awa Yinni Gusunɔ̃n gɔ̃ro

23 Sanam mɛ i Yinni Gusunɔ̃n nɔ̃ ge nua guru wii sinumgiru sɔ̃n di, guuru wɔ̃llɔ̃ tɛn mi dɔ̃ u wɔ̃a, yera bɛɛn bwese kɛrin wirugibu ka bɛɛn guro

gurobu ba na ne Mōwisin mi. ²⁴ Ma ba neε, wee Gusunō beεn Yinni u bu win yiikon girima ka win kpāaru sōsi. Ba win nōo nua dōo yara sōn di. Gisō, ba wa ma Gusunō u ka tōmbu gari kua ma ba wāa ba n̄ gu. ²⁵ Adama mban sōna ba koo de dōo boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bà n Gusunōn nōo nōomō me, ba koo gbi. ²⁶ Wara u Yinni Gusunō wi u ra n wāan gari nōore dōo yara sōn di nge be, ma yēro u wāa u n̄ gu. ²⁷ Yen sō, ne Mōwisi, n susio Gusunō beεn Yinnin bōkuō kpa n swaa daki ye u gerua. Yen biru, kpa n bu ye nōasia. Ba koo ye nō, kpa bu ka ye sōmburu ko. ²⁸ Ma Yinni Gusunō u nua ye ba man sōwa. Ma u neε, ye ba gerua mi kpuro gari bureya. ²⁹ Bà n koo raa kpī bu n̄n ben gōru wukia nge me, bu ka n̄n beere wē kpa bu win woodaba mem nōowa, ba ko n daa bōri yendu mō be ka ben bibun bweseru sere ka baadommao. ³⁰ Yen sō tē, u neε, n doo n bu sō bu wuro ben kuu bekuruginō. ³¹ Adama u neε, ne, n sinō ka wi, kpa u man woodaba ka sōsinu ka yiirebu sō ye kon bu wē bu mem nōowa tem me u bu wēemō sōo.

³² Ma Mōwisi u maa bu sōwa u neε, i wooda be kpuro mem nōowō mam mam be Gusunō beεn Yinni u beε wē. I ku ra gam gēra be sōn di. ³³ I swaa ye swīiyō mam mam kpa beεn wāaru tu dakaa da kpa i n bōri yendu mō tem me wi, Gusunō beεn Yinni u koo beε wē sōo.

I Gusunō beεn Yinni kīō

6

¹ Mōwisi u maa neε, wee wooda ka sōsi ni Gusunō beεn Yinni u man yiire n beε wē i mem nōowa tem me i ko i mwa sōo. ² Nge meya i ko i

ka Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni bɛɛɛ wɛ̄ bɛɛn wāarun tōru kpuro sɔ̄ kpa i win woodaba ka win yiirebu mɛm nɔ̄wa be na bɛɛ wɛ̄ɛmɔ̄ bɛɛ ka bɛɛn bibu ka bɛɛn debuminu kpa bɛɛn wāaru tu wa tu daka da. ³ Bɛɛ Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mɛm nɔ̄wa kpa i wa i n b̄ari yɛndu mɔ̄ kpa i marura i dabia nge mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn baababan Yinni u sun sɔ̄wa sanam mɛ u sun tem nɔ̄ mɔ̄wɛɛru kua mi tim ka bom mu kokumɔ̄.

⁴ Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ̄. Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni turowa u s̄aa kpuron Yinni. ⁵ I n̄n̄n̄ k̄ɔ̄ ka bɛɛn ḡɔ̄ru kpuro ka bɛɛn bw̄ɛra kpuro ka bɛɛn dam kpuro. ⁶ Wooda be na bɛɛ wɛ̄ɛmɔ̄ gisɔ̄, i de ba n wāa bɛɛn ḡɔ̄ru. ⁷ I bɛɛn bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yɛnuɔ̄ ka swaaɔ̄ i n wuu dɔ̄ ka saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa. ⁸ I de ya n gb̄inisi bɛɛn n̄mɔ̄ ka bɛɛn sirinɔ̄ kpa i ku ra ka ye duari. ⁹ I ye yoruo bɛɛn dian gambon kadiriba sɔ̄ ka wuun duu yerun k̄ann̄sɔ̄.

Isireliba, i ku Gusunɔ̄

bɛsɛn Yinni duari

¹⁰ Sanam mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ kpara u ka da tem mɛ u koo bɛɛ wɛ̄ sɔ̄, nge mɛ u bɛsɛn baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakɔ̄bu nɔ̄ mɔ̄wɛɛru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu bur̄ɔ̄su wa si i n̄ banɛ, ¹¹ ka yɛnu si su arumani bwese bweseka yiba ye i n̄ kasu ka d̄ak̄ɔ̄ba be i n̄ gba ka resɛmba ka olifiba be i n̄ duure. ¹² I ko i d̄ianu wa siki siki i n̄ dimɔ̄. Adama i n̄ tii sɛ kpa i ku ra Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di. ¹³ I ko i n̄n̄n̄ nasiawa kpa i n̄ wi turon wāaru wāa. Win ȳisira i ko i n̄ da ka b̄ɔ̄re. ¹⁴ I ku ra da i bwese tuku ni nu ka bɛɛ sikerɛnɛn b̄unu s̄a.

15 Domi Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u wāa bɛsɛn suunu sɔ̃ɔ̃. U sãawa nisinugii. N n mɛn na, i n tii sɛ. I ku ra win mɔ̃ru seeya kpa u bɛɛ kpeerasia handunia sɔ̃ɔ̃. 16 I ku ra win dam mɛɛri i ka wa mɛ mu nɛ nge mɛ i kua sanam mɛ i wāa Mɔ̃sɔ̃ɔ̃. 17 Adama i win woodaba ka win sɔ̃sɔ̃sinu ka win yiire bi u bɛɛ wɛ̃ mɛm nɔ̃wɔ̃ dee dee. 18-19 I n mɔ̃ ye ya wā Yinni Gusunɔ̃n nɔ̃ni sɔ̃ɔ̃, i ko i bɔ̃ri yɛndu wa kpa i tem gem mɛ mwa sanam mɛ u bɛɛn yibɛɛba gira u kpa. Domi u bɛsɛn baababa nɔ̃ɔ̃ mwɛɛru kua ka bɔ̃ri u nɛɛ, u koo bu mu wɛ̃.

20 Sɔ̃ɔ̃ teeru bɛɛn bibu bā n bɛɛ bikia ba nɛɛ, mban sɔ̃na Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wooda beni ka sɔ̃sɔ̃si nini ka yiire bini wɛ̃, 21 kpa i bu wisi i nɛɛ, sa raa sãawa Egibiti sunɔ̃n yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunɔ̃ u sun yarama min di ka win dam bakam. 22 U sɔ̃m maamaakiginu kua nu kpā bɛsɛn nɔ̃ni biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yɛnugibu nɔ̃ni swāaru kpɛ̃ɛ. 23 Ma u sun yarama min di u ka sun da tem mɛ sɔ̃ɔ̃, mɛ u bɛsɛn baababa nɔ̃ɔ̃ mwɛɛru kua ka bɔ̃ri u nɛɛ, u koo bu wɛ̃. 24 Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u sun yiire u nɛɛ, su wooda be kpuro mɛm nɔ̃wɔ̃, kpa su nùn bɛɛɛ wɛ̃. Saa yera bɔ̃ri yɛnda ko n sun wāasi baadomma kpa u n sun kɔ̃su nge mɛ u mɔ̃ gisɔ̃. 25 Sà n wooda be kpuro mɛm nɔ̃wɔ̃ dee dee nge mɛ u sun yiire, saa yera sa ko n sãa gemgibu win wuswaaɔ̃.

Isireliba ba sãawa

Yinni Gusunɔ̃n tɔ̃mbu

7

1 Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u koo de i du tem mɛ i ko i mwa sɔ̃ɔ̃ kpa u bwese dabi nini gira bɛɛn wuswaan

di. Niya, Hɛtɪba ka Girigasiba ka Amɔ̃reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu s̃aawa mi bwesenu nɔ̃ba yiru ni nu bɛɛ dabiru kere ma nu bɛɛ dam kere. ² U koo bɛɛ bu nɔ̃mu bɛria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bɔ̃ke, i ku ra maa ben wɔ̃nwɔ̃ndu ko. ³ I ku ra ka bu nɔ̃ tia ko i suana bɛɛ ka be. I ku ra bɛɛn bii wɔ̃ndiaba ben bii aluwaaasiba kɛ bu sua kurɔ̃bu. I ku ra maa ben bii wɔ̃ndiaba kasu bɛɛn bii aluwaaasiba bu sua kurɔ̃bu. ⁴ Domi ba koo de bɛɛn bibu bu gɛra Yinni Gusunɔ̃ swaan di bu ben bũnu s̃a, kpa Yinni Gusunɔ̃ u ka bɛɛ mɔ̃ru ko u bɛɛ kpeerasia mii mii. ⁵ Wee nge mɛ i ko i bu kua. I ko i ben bũu turanu suririwa, kpa i ben bw̃arokunu kɔ̃suku i d̃ɔ̃ mɛni. ⁶ Domi i s̃aawa bwese te Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni u wuna nɛnɛm handunian bwese ni nu tie sɔ̃n di, kpa i n ka s̃a win tɔ̃mbu.

Yinni Gusunɔ̃ u s̃aawa

naanɛgii

⁷ N ñ mɔ̃ yɛn s̃ɔ̃ i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusunɔ̃ u ka bɛɛ arukawani bɔ̃kua. Bɛɛya i mam piiburu bo bwesenu kpuro sɔ̃. ⁸ Adama Yinni Gusunɔ̃ u bɛɛ k̃iwa ma u k̃i u win nɔ̃ mwɛɛru yibia te u bɛɛn baababa kua. Yen s̃ɔ̃na u bɛɛ yarama ka win dam bakam Egibiti sunɔ̃n yorun di.

⁹ Yen s̃ɔ̃, i de i n yɛ ma Gusunɔ̃ bɛɛn Yinniwa u s̃a Gusunɔ̃. U ra win arukawani nɛnɛ ka be ba win woodaba mɛm nɔ̃wammɛ sere ka ben bibun bweserun nɔ̃rɔ̃m nɔ̃rɔ̃mwɔ̃ (1.000). Be ba nùn k̃i, u ku ra bu tɔ̃nu kandu kue. ¹⁰ Adama u ra be ba nùn tusa ben k̃ɔ̃sa k̃ɔ̃siewa u bu kpeerasia yande. ¹¹ Yen s̃ɔ̃, i win woodaba ka win yiirebu ka win s̃ɔ̃sinu mɛm nɔ̃wɔ̃ ni na bɛɛ wɛɛmɔ̃ gisɔ̃, kpa i ka ye sɔ̃mburu ko.

12 I n wooda be swaa daki, ma i bu mem nɔ̃wa, u ko n arukawani ye neniwa mam mam ye u ka besen baababa bakua ka b̃ri. 13 U koo bee k̃ia kpa u bee domaru kua u de i dabia. U koo besen bibu domaru kua ka d̃ia ni i duura ka d̃ia binnu ka d̃aa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de besen naa g̃osu ka besen ỹaa g̃osu ka besen boo g̃osu su kuura tem me s̃o, me u ño mweeru kua ka b̃ri u nee, u koo besen baababa w̃e. 14 U koo bee domaru kua n bwesenu kpuro kere. Bee s̃o, t̃on dur̃o goo, ñ kun me t̃on kur̃o goo kun m̃o w̃iro. Meya besen yaa saberu gara kun maa gimare m̃o. 15 Yinni Gusuño u koo de baranu nu ka bee tonda. I ỹe bara k̃su ni u raa Egibitigibu sure. U ñ derim̃o ten garu tu bee deema. Adama be ba bee tusa, bera u koo nu sure.

16 I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusuño u bee ñomu beria. I ku ra nin w̃onw̃ondu ko, i ku ra maa nin b̃unu s̃a. Domi b̃uu ni, nu ko n s̃awa yina besen s̃o.

Yinni Gusuñowa

u win t̃ambu k̃su

17 S̃or̃okudo i ko i gere besen g̃orũo i nee, bwese ni, nu bee dam kere. Am̃ona i ko i ko i ka nu gira. 18 I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusuño besen Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben suño kua. 19 Besen ñoni yi wa ñoni sw̃aa baka te u bu kp̃e ka s̃am maamaakigii ni u kua ka win dam bakam me u s̃̃asi sanam me u bee yarama tem men di. Nge meya u koo maa bwese ni kpuro kua nin berum i m̃o mi. 20 U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam. 21 I ku diiri bwese nin s̃o. Domi Gusuño besen Yinni u ka bee w̃aa wi, wi u kp̃a ma u nanum m̃o. 22 U koo bee bwese ni kpuro

gira kpure kpure. I n̄ kpɛ i nu kpeerasia mii mii gbeeku yɛɛ yi ku ka bɛɛ yibusin sɔ. ²³ Gusunɔ bɛɛn Yinni wi, u koo bɛɛ bu nɔmu bɛria. U koo de bu duki su bɛɛn wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam. ²⁴ U koo bɛɛ ben sinambu nɔmu bɛria kpa i de ben yĩsiru tu gbi handunia sɔɔ. Ben goo kun yɔramɔ bɛɛn wuswaaɔ. I ko i bu kpeerasiawa kpuro. ²⁵ I ko i ben bwāarokunu dɔɔ mɛniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebusie binɛ ko i sua kpa yu ku raa ko bɛɛn yina. Domi ya sāawa disi wi, Gusunɔ bɛɛn Yinnin mi. ²⁶ I ku ra bwāaroku nin bweseru duusia bɛɛn diaɔ. I n kua mɛ, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwēra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

sɛɛyasia gbaburɔ

8

¹ I wooda be mɛm nɔɔwɔ be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ kpa bɛɛn hunde yu dakaɔ da, kpa i marura i dabia, kpa i du tem mɛ sɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri u nɛɛ, u koo bɛɛn baababa wɛ. ² I yaayo sanum bakam mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u dera sa sĩa gbaburɔ sere wɔɔ weeru. Ma u bɛɛn laakarɔ mɛɛra, u dera sa nɔni sɔɔra su ka tii kawa kpa u ka bɛɛn gɔrun bwisikunu gia, kpa u wa sà n ko win wooda mɛm nɔɔwan na, n̄ kun mɛ su ye yina. ³ U dera sa nɔni sɔɔra sa wahala kua gɔrun sɔ, su ka tii kawa ma u sun manna wɛ, dĩa ni bese ka bɛɛn baababa sa n̄ daa yɛ. Nge mɛya u ka sun sɔɔsi ma tɔnu kun ko n wāa dīanu tɔnan sɔ ma n kun mɔ wi, Gusunɔn gere kpuron sɔ. ⁴ Wɔɔ weeru ye sɔɔ, bɛɛn yānu kun kpeere, bɛɛn naasu kun maa mɔsire. ⁵ I n yɛ

ma Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun nɔni dokewa nge mɛ tɔnu u ra win bii nɔni doke. ⁶I Gusunɔ bɛsɛn Yinnin woodaba mɛm nɔɔwɔ i sɪ win swɛɛ sɔɔ, kpa i nùn nasia.

Kirɔ kɔkiribun sɔ

⁷Gusunɔ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ duusia tem gem sɔɔ, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wɔa wɔwi sɔɔ ka guunɔ. ⁸Alikama ka dobi ka dɔa bii ni ba mɔ resɛm ka figi ka gerenadi ya kpia tem mɛ sɔɔ ma mu olifin gum ka tim yiba. ⁹Tem mɛ sɔɔ, i ko i dɔanu wa nu n kpɔ i di, i n̄ maa gɔanu ganun yɔaru mɔ. Mɛn kpenu nu ko n sii wɔkusu mɔ, kpa mɛn guunun sɔɔwɔ sii ganda n wɔa. ¹⁰Sanam mɛ i dɔanu wa i di i deba, i Gusunɔ bɛsɛn Yinni siaro tem gem mɛ u bɛɛ wɛn sɔ.

¹¹I n̄ tii sɛ kpa i ku ra Gusunɔ bɛsɛn Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win sɔɔsinu ka win yiirebu mɛm nɔɔbu yina be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ. ¹²I ko i dɔanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n̄ wɔa ni sɔɔ. ¹³Bɛɛn ketɛba ka bɛɛn yɔanu ka bɛɛn bonu nu koo marura nu dabia kpa bɛɛn sii geesu ka bɛɛn wura ka bɛɛn arumani bwese bwese ka ye i mɔ yu kuura. ¹⁴Saa ye sɔɔ, i n̄ tii sɛ kpa i ku ra tii sua i Gusunɔ bɛsɛn Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimɔ. ¹⁵U dera sa sɔa gbabu baka nanumgiru sɔɔ mi wɛɛ dɛɛgii ka nii yi wɔa, mi tem mu gbere, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di bɛsɛn sɔ. ¹⁶U sun manna wɛ gbaburu mi, sa di ye bɛsɛn baababa ba n̄ daa yɛ. Ma u dera sa nɔni sɔra su ka tii kawa kpa u ka bɛsɛn laakari mɛɛri u sere sun gea kua. ¹⁷I n̄ tii sɛ kpa i ku ra gere i nɛɛ, bɛɛn hania ka bɛɛn tiin dama i ka arumani ye wa. ¹⁸I yaayo ma Gusunɔ bɛsɛn Yinniwa u bɛɛ dam

wē i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka bēsen baababa bākua ka bōri nge mē i waamō gisō.

¹⁹⁻²⁰ I kun Gusunō bēsen Yinni mem nōwē, ma i nūn duari, i da i būnu yiirammē i sāamō, na bēē sōmō na siremō gisō, i ko i kpeerawa nge mē u bwese ni kpeerasia bēsen wuswaaō.

Yinni Gusunō u Isireliba

durom kua

9

¹ Bēē Isireliba, i swaa dakio i nō. Wee gisō, i ko i Yuudēni tōbura kpa i bwese bakanu gira ni nu bēē dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gbāranu toosi nu gunu too. ² I Anakiba yē. Ba dam mō, ma ba gunu. I maa nōre ba ben gari gerumō ba mō, wara u koo kpī u yōra ben bweserun wuswaaō. ³ Wee i ko bu gira. Gisō i ko i gia ma Gusunō bēsen Yinnin tiiwa u ko n bēē gbiiye nge dōō wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarina bēēn wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge mē Yinni Gusunō u bēē sōōwa.

⁴ Sanam mē Gusunō bēsen Yinni u koo bēē bu gira bēēn wuswaan di, i ku ra tii sua i nēē, bēēn gean kobun sōna Yinni Gusunō u bēē duusia tem mē sōō. Domi bwese nin kōsan kobun sōna u koo nu gira bēēn wuswaan di. ⁵ N n mō gea ye i mōn sōna i ko i ben tem mē mwa. Ben kōsan kobun sōna Gusunō bēsen Yinni u koo bu gira bēēn wuswaan di, kpa win nōō mwēru tu ka sirera te u bēsen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu kua ka bōri. ⁶ I n yē ma n n mō bēēn gean kobun sōna Gusunō bēsen

Yinni u bεε tem gem mε wεεmō i n mō. Domi i sāawa bwese te ta ku ra mεm nō.

Isireliba ba tora

⁷ I yaayo nge mε i Gusunō besen Yinnin mōru seeya gbaburō. Saa dōma tèn di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n nùn seesimōwa.

⁸ I win mōru seeya guu te ba mō Horebuō, ma u ka bεε mōru kua u gōru doke u bεε kpeerasia. ⁹ Sanam meya na yōwa guuru wōllō n ka woodan kpee besi mwa yì sō arukawani ye Yinni Gusunō u ka bεε bōkua ya yorua. Na sinawa migum sō sō weeru ka wōkuru weeru, na ñ di, na ñ maa nōra.

¹⁰⁻¹¹ Sō sō weeru ka wōkuru wee ten biru, yera Yinni Gusunō u man kpee besi yiru ye wē, yì sō win tii u woodaba kpuro yorua, be u bεε sōwa dō yara sōn di sanam mε i mēnne guurun nuurō. Kpee besi yiya yì sō ba arukawani yen wooda yorua. ¹² Ma u man sōwa u nεε, n seewo kpa n sara fuuku fuuku. Domi bεε nen tōn be na yarama Egibitin di, i kōsa kua. I gēra fuuku win swaan di ye u bεε sōsi. I sisu yania i ka tii bwāroku kua. ¹³ Ma u maa nεε, u wa ma i sāawa bwese te ta degangam mō. ¹⁴ N be de u bεε kpeerasia, kpa u bεen yīsiru go handunia sō, kpa u man ko bwese dangiru te ta koo bεε dabiru kera. ¹⁵ Ma na gōsirama na sarama guu ten min di, tèn wōllō dō u wāa. Na kpee besi yiru ye neni yì sō arukawanin wooda ya yorua. ¹⁶ Ma na mēera na deema wee, i Gusunō besen Yinni torariwa ka gem. I sisu yania i ka tii bwāroku kua ga ka naa buu weenε. Geema, i gērawa fuuku fuuku win swaan di ye u bεε sōsi. ¹⁷ Ma na kpee besi yiru ye na neni mi mēna na sura na kōsuka bεen wuswaaō.

Məwisi u Yinni Gusunə

somiru kana Isireliban sə

¹⁸ Yen biru, na kpuna Yinni Gusunən wuswaaə sōə sōə weeru ka wōkuru weeru nge yellu, na n̄ di, na n̄ maa n̄ra b̄een torarun sō te i kua Yinni Gusunən n̄ni sōə ma ta win m̄ru seeya. ¹⁹ Ma b̄erum man m̄wa win m̄ru yen kp̄aarun sō ye ya d̄era u k̄i u b̄ee kpeerasia. Adama d̄oma te, u kpam n̄en kanaru m̄wa. ²⁰ Yinni Gusunə u maa ka Aroni m̄ru kua too, ma u k̄i u n̄n go. Adama na maa kanaru kua win sō tōə te sōə. ²¹ Ma na bw̄aroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, ḡen sō i tora, ma na gu kp̄ee d̄ōə sōə. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim b̄werə t̄en nim mu saramamə guurun di.

²² I maa Yinni Gusunən m̄ru seeya Taberaə ka Masaə ka Kiburət̄i Hatafaə. ²³ Sanam m̄e u b̄ee ḡora Kad̄esi Baan̄eə u n̄e, i doo i tem m̄e m̄wa m̄e u b̄ee w̄emə, i n̄n seesiwa wi, wi u s̄aa Gusunə b̄een Yinni. I yina i b̄een naan̄e doke wi sōə. I n̄ maa win gere m̄em n̄əw̄e. ²⁴ I ra n̄ Yinni Gusunə seesim̄wa saa m̄in di na b̄ee ȳe.

²⁵ Ma na kpuna Yinni Gusunən wuswaaə na n̄n kana sōə sōə weeru ka wōkuru weeru ȳen sō u n̄e, u koo b̄ee kpeerasia. ²⁶ Ma na n̄n kana na n̄e, Gusunə n̄en Yinni, a ku wun̄en t̄ambu kpeerasia be ba s̄aa wun̄en arumani, be, be a yakia wun̄en kp̄aarun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wun̄en dam bakam. ²⁷ A wun̄en s̄əm kowobu, Aburhamu ka Isaki ka Yak̄abu yaayo. A ku wun̄en t̄ambun degangam ka ben nuku k̄ōsuru ka ben toranu m̄eri, ²⁸ kp̄a t̄ən b̄en tem di a bu yarama bu ku raa gere bu n̄e, wun̄e Yinni Gusunə a n̄ kp̄e a ka

bu dawa tem me a bu nəw mweeru kua səs. A n bu kīwa. Yen sōna a bu yarama a ka de bu gbi gbaburə. ²⁹ N sere deema ba sāawa wunen tambu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunə u suuru kua

10

¹ Saa ye səs, Yinni Gusunə u man səsəwa u nee, n kpee bəsi yiru dākuo yi n ka yionə weene kpa n kpakororu ko ka dāa kpa n yəəma win mi guuru wəllə. ² U koo maa wooda be ba raa wāa kpee bəsi yi na kəsuka səs yore kpee bəsi yini səs, kpa n yi doke kpakororu səs. ³ Ma na kpakoro te kua ka akasian dāa. Na kpee bəsi yiru ye dāka yi ka yionə weene. Ma na yəəwa guu ten wəllə na kpee bəsi yi neni. ⁴ Ma Yinni Gusunə u wooda wəku te ta raa yorua kpee bəsi yionə səs yorua yini səs, be u raa bēe səsəwa dəs yara səsən di dəma te i ka menna guu ten nuurə. Ma u man yi wē. ⁵ Ma na gəsirama na sarama guu ten wəllun di. Ma na kpee bəsi yi doke kpakoro te na kua mi səs. Miya yi wāa nge me Yinni Gusunə u man yiire n ko.

⁶ Yen biru, bēse Isireliba sa doona Beerətu Bēne Yakanin di sa da Məserə. Miya Aroni u kpuna u gu ma sa nūn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua yāku kowo win ayerə. ⁷ Saa min di, ma sa da Gudugodə. Saa Gudugodan di, ma sa da Yotibataə, tem mi daru tori yiba. ⁸ Saa ye səsəra Yinni Gusunə u Lefin bwese kera gəsə, ma u bu yiire u nee, bera ba ko n da win woodan kpakororu səbe kpa ba n da səmburu ko win sāa yerə. Kpa ba n da maa Isireliba domaru kue ka win yīsiru. Səmbu tera ba ra ko sere ka gisə. ⁹ Yen

sōna Lefiba ba ñ tem wa ben mero bisibun suunu sō. Yinni Gusunōgia ya sãa ben tubi nge mε u bu sōwa.

¹⁰ Ma na sina guuru wəllu mi, sō sō weeru ka wōkuru weeru nge mε na raa kua yellu. Ma Yinni Gusunō u maa nεn kanaru mwa u nεε, u ñ maa bεε kpeerasiamō. ¹¹ Ma u man sōwa u nεε, n seewo n da n bεε gbiya kpa i da i tem mε mwa mε u bōrua u nεε, u koo bεsen baababa wē.

Kīru ka mεm nōɓun wooda

¹² Tē, bεε Isireliba, ye Gusunō bεsen Yinni u kī, yera i nùn nasia, i n sīimō win swεε kpuro sō, kpa i nùn kīa i n nùn sāmō ka bεen gōru kpuro ka bεen bwēra kpuro, ¹³ kpa i win woodaba ka win yiirebu mεm nōwa be na bεε wēemō gisō kpa i wa i n bōri yendu mō. ¹⁴ Domi wiya u wəllu mō ka tem ka ye ya wāa mε sō. ¹⁵ Bεen baababa tōnawa u ka arukawani bōkua ma u bu kīa. Yen biru, bwesenu kpuro sō, bεeya u gōsa bεε be i sãa ben bibu nge mε i waamō gisō. ¹⁶ Yen sō, i nùn tii wēeyō mam mam kpa i ku maa nùn seesi. ¹⁷ Domi u sãawa wəllun Yinni ka yinnibun Yinni. U kpā, u dam mō, ma u nanum mō. U ku ra goon nōnu mεeri, u ku ra maa nōm biran kēru mwe. ¹⁸ U ra gobekuba ka gōminibu ben gem wē, kpa u sōbu kīru sōsi u bu dīanu ka yānu wē. ¹⁹ Yen sō, i sōbu kīō bεen tii, domi i raa sōru di Egibitiō.

²⁰ I Gusunō bεsen Yinni nasio kpa i wi turo sã. I ka nùn maninō, kpa i n da bōre ka wi turon yīsiru. ²¹ Wiya n weenε i siara domi u sãawa bεsen Yinni. U maa gāa baka nanumginu kua bεsen suunu sō sa wa ka nōni. ²² Bεsen baababa ba sãawa tōmbu wata

ka wɔ̄kuru sanam mɛ ba da Egibitiɔ̄. Adama tɛ̄, u dera sa dabia nge wɔ̄llun kperi.

*Mɔ̄wisi u Isireliba yaayasiamā
ye Yinni Gusunɔ̄ u kua ben sɔ̄*

11

¹ I Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni kɔ̄ kpa i win yiirebu ka win sɔ̄sinu ka win gere ka win woodaba mɛm nɔ̄wa baadomma. ² Tɛ̄, na ñ ka bɛsɛn bibu gari mɔ̄, be, be ba ñ wa, ba ñ maa yɛ̄ nge mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u win dam sɔ̄sisina. Adama bɛsɛn tiiwa na ka gari mɔ̄, bɛɛ be i win kp̄aru ka win dam bakam seeda kua ³ ka sere maa maamaaki nanungia ye u kua u ka Egibitin sunɔ̄ ka win temgibu kpuro sɛyasia. ⁴ I yɛ̄ ye u ben tabu kowobu ka ben ðumi ka ben tabu kɛkɛba kua. U dera nim wɔ̄ku ge ba mɔ̄ Naa yari ga bu di sanam mɛ ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam. ⁵ Ma u sun kɔ̄su gbaburɔ̄ sere sa ka tunuma mini. ⁶ U dera tem mu nɔ̄ wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rubɛnin bweseru sɔ̄ mɛ ka ben yɛnugibu ka ben kuu bekuruginu ka be ba ka bu nɔ̄ tia kua kpuro sannu bɛsɛ Isireliba kpuron wuswaaɔ̄. ⁷ Bɛsɛn nɔ̄ni yi ḡa baka ni kpuro wa ni Yinni Gusunɔ̄ u kua. ⁸ Yen sɔ̄, i wooda be kpuro mɛm nɔ̄wɔ̄ be na bɛɛ wɛ̄emɔ̄ gisɔ̄ kpa i dam wa i ka tem mɛ mwa mɛ sɔ̄ i ko i du mi, ⁹ kpa bɛsɛn w̄aru tu dakaa da tem mɛ sɔ̄, mɛn nɔ̄ mɛwɛru Yinni Gusunɔ̄ u kua ka b̄ri u nɛɛ, u koo bɛsɛn baababa ka ben bibun bweseru wɛ̄, mɛ sɔ̄ tim ka bom mu yiba.

*Tem mɛ Yinni Gusunɔ̄
u nɔ̄rimɔ̄*

¹⁰ Tem mɛ i ko i mwa mi, mu n̄ s̄a nge Egibitin tem m̄n di i yarima, mi ì n d̄ianu duura i kpa, i ra nu nim yēke nge kara mi ba kpee duura. ¹¹ Tem meni, mu s̄awa tem guunugim ka w̄awigim m̄ s̄o gura ya ra n̄. ¹² Gusun̄o b̄es̄en Yinni u ra tem mɛ n̄ɔ̃riwa kpa u mu k̄osu saa w̄ɔ̃n torubun di sere gen kpeer̄o.

¹³ I n woodaba mem n̄ɔ̃wa be na b̄e w̄ēm̄o gis̄o, ma i Gusun̄o b̄es̄en Yinni k̄ia ma i n̄n̄ s̄am̄o ka b̄es̄en ḡoru kpuro ka b̄es̄en bw̄era kpuro, ¹⁴ u koo de gura yu n̄e yen saa s̄o b̄es̄en tem s̄o kpa alikama yu koor̄a i wa i ḡe kpa i maa d̄aa binu s̄ori ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. ¹⁵ U koo maa de yakasu su kpi b̄es̄en yaa sabenun s̄o. I ko i maa deburu wa.

¹⁶ Yen s̄o, i n tii s̄e kpa i ku ra gera swaa gean di i da i b̄unu yiira i nu s̄a. ¹⁷ Domi ya koo de Yinni Gusun̄o u ka b̄e m̄oru ko, kpa u w̄ollu ken̄e gura yu ȳora yu ku maa n̄, kpa tem mu ku maa d̄ianu ko kpa i gbi mii mii tem gem m̄e s̄o, m̄e u b̄e w̄ēm̄o.

¹⁸ Gari yi na b̄e s̄om̄o, i de yi n w̄aa b̄es̄en ḡorūo ka b̄es̄en n̄ɔ̃w̄o. I de yi n gbinisi b̄es̄en ḡas̄en̄o ka b̄es̄en sirin̄o kpa i n ka yi yaaye. ¹⁹ I ko i yi b̄es̄en bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari s̄o yenus̄o ka swaā ì n wuu d̄ōo ka sanam m̄e i ko i kpuna ka sanam m̄e i seewa. ²⁰ I yi yoruo b̄es̄en dian gamboban kadiriba s̄o ka wuu duu yerun k̄onn̄ōo. ²¹ I n kua m̄e, nge m̄en̄ n̄ɔ̃ w̄ollu ka tem mu w̄aa, nge m̄en̄ n̄ɔ̃ Yinni Gusun̄o u koo de b̄es̄en w̄aaru tu denya tem m̄e s̄o, m̄e u b̄es̄en baababa n̄ɔ̃ mw̄ēru kua ka b̄ori u n̄e, u koo bu w̄ē.

²² I n wooda be kpuro mem n̄ɔ̃wa be na b̄e w̄ē mi, ma i ka be s̄amburu kua i Gusun̄o b̄es̄en Yinni k̄ia, ma i s̄ia win sw̄ēe kpuro s̄o, ma i ka n̄n̄ manin̄e

mam mam, ²³ saa ye sōra u koo bεε bwese ni kpuro gira ni nu bεε dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa. ²⁴ Mi i naasu sōndi kpuro mu koo kowa bεεgim. Bεen tem mεn nōo bura yera ko n wāawa saa tem saaran di sōo yēsan nām dwarō n ka da Libanin guunō sōo yēsan nām geuō, saa maa daa baka te ba mō Efaratin di sōo yari yerō, n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranēō sōo duu yeru gia. ²⁵ Goo kun kpē u yōra bεen wuswaaō u bεε ma. Yam kpuro mi i ko da tem mε sōo, Gusunō bεsen Yinni u koo de min tōmbu bu bεrum soora kpa ba n nande bεen sō nge mε u bεε yen nōo mwεeru kua.

²⁶ I swaa dakio i nō. Domaru ka bōri wee. I gōsio ye i kī gisō. ²⁷ I n Gusunō bεsen Yinnin woodaba mēm nōowa be na bεε wēemō gisō, i ko i domaru wa. ²⁸ Adama i n yina i win woodaba mēm nōowa, ma i gera win swaan di ye na bεε sōsimō gisō, ma i da i būnu sāwa ni i ñ daa yē, i ko i bōri wa.

²⁹ Sanam mε Gusunō bεsen Yinni u koo de i du tem mε i ko i mwa sōo, guu te ba mō Garisimun wōllōwa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bōrin gari kpara guu te ba mō Ebalin wōllō. ³⁰ Guu ni, nu wāawa Yuudenin guru giō, swaa ye ya wāa sōo duu yeru gian biruō, Kananiban temō, be ba wāa Yuudenin wōwaa, Giligalin deedeeru, Mōren dāa sōon bōkuō. ³¹ I ko i Yuudēni tōbura i da i tem mε mwa mε Gusunō bεsen Yinni u bεε wēemō. Mu koo ko bεεgim kpa i sina mi, ³² kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mēm nōowa mam mam be na bεε wēemō gisō.

YINNI GUSUNŌN WOODABA

12

¹ Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mēm nōowa i

ka s̄amburu ko b̄een w̄ārun t̄oru kpuro s̄o tem m̄e s̄o, m̄e Gusun̄o b̄esen baababan Yinni u b̄eε w̄εm̄o.

S̄a yee teera ta ko n w̄ā

Yinni Gusun̄on s̄o

² I ko i bwese ni i ko i gira min b̄ūnun s̄ā yenu kpuro k̄osukuw̄a mam mam guun̄o ka gungun̄o ka d̄āa kuben̄o. ³ I ko i ben ȳaku yenu suririw̄a, kpa i ben b̄ūu turanu k̄osuku. I ko i ben bw̄ārokunu b̄ōokuw̄a i d̄ō meni kpa bu ku maa nin ȳsinu yaaya yam mi kpuro s̄o. ⁴ I ku bwese tuku nin komanu saari i n Gusun̄o b̄esen Yinni s̄ām̄o. ⁵ Yam mi u koo ḡosi u win w̄āa yeru ko, miya b̄eε kpuro i ko i da i n̄un s̄ā kpa u b̄eε win tii s̄ōsi mi. ⁶ Miya i ko i n da ka b̄een ȳaku d̄ō mwaararuginu de ka siarabun ȳakunu ka b̄een ye i m̄o kpuron w̄okuru baateren w̄all̄on tia tia ka b̄een gbean d̄āa gbiikinu ka k̄ēnu ka maa k̄ē ni i kua i ka b̄een n̄o mw̄εnu yibia ka sere maa b̄een yaa sabenun bii gbiikinu. ⁷ Gusun̄o b̄een Yinnin s̄ā yeru miya i ko i ȳaku diiranun sukum di sannu b̄eε ka b̄een yenugibu kpa i n nuku dobu yiba ȳen s̄o u b̄eε domaru kua ye i kua kpuro s̄o.

⁸ Saa ye, i n̄ ko i maa Yinni Gusun̄o s̄ā nge m̄e sa m̄o mini gis̄o mi baawure u m̄o ye u k̄i. ⁹ Geema, i n̄ gina tura tem m̄e s̄o, m̄e Gusun̄o b̄esen Yinni u koo b̄eε w̄ε kpa i n ka w̄āaru dim̄o b̄ori yendu s̄o. ¹⁰ Adama i ko i Yuud̄eni t̄obura kpa i sina tem m̄e s̄o m̄e u b̄eε w̄εm̄o mi. U koo b̄eε w̄εrabu w̄ε sanam m̄e u koo b̄eε w̄ōra b̄een yib̄ereba kpuron n̄oman di be ba b̄eε sikerene kpa i sina mi ka b̄ori yendu. ¹¹ Miya Gusun̄o b̄esen Yinni u koo win w̄āa yeru ḡosi mi u koo b̄eε win tii s̄ōsi. Miya i ko i n da ka b̄een ȳaku d̄ō mwaararuginu de ka siarabun ȳakunu ka b̄een

ye i mō kpuron wākuru baateren wəllən tia tia ka bēen gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka sere maa kēe ni i kua i ka bēen nō mweenu yibia nge me na raa bēe sōwa. ¹² Gusunō bēen Yinnin sāa yeru miya i ko i nuku dobu ko bēe ka bēen bii tən durōbu ka tən kurōbu ka bēen sōm kowo tən durōbu ka tən kurōbu ka Lefi be ba wāa bēen suunu sō yēn sō ba n̄ ben tiin tem mō.

¹³ I n tii se kpa i ku ra yāku dō mwaararuginu ko yāku turanu kpuron mi, ni i ko i wa. ¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunō u koo gōsi bēen bwese keri tian temō kpa i ko mi kpuro ye na bēe yiiremō. ¹⁵ Arumani ye Gusunō bēen Yinni u koo bēe wē sō, mi i wāa, i ko i kpī i yaa go i tem saa ye i kī. Be ba dēere ka be ba kun dēere, be kpuro ba koo kpī bu ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem. ¹⁶ Yen yem tōnawa i n̄ dimō. I ko i mu yariwa temō nge nim.

¹⁷ I ku ra wākuru baateren wəllən tia tia di bēen yenuō, ye i wuna alikama sō ka dāa binu sō ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa bēen nēe ka bēen yāanu ka bēen bonun bii gbiikinu di bēen yenusō ka kēnu ka kēe ni i kua i ka bēen nō mweenu yibia ka sere maa bēen gbean dīa gbiikinu. ¹⁸ Adama i ko i ye diwa sāa yerō te Gusunō bēen Yinni u gōsa bēe ka bēen bii tən durōbu ka tən kurōbu ka bēen sōm kowo tən durōbu ka tən kurōbu ka Lefi be ba wāa bēen suunu sō. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mōn sō. ¹⁹ I n tii se saa kpuro ye i ko i n wāa bēen tem me sō kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam me Gusunō bēen Yinni u koo bēen tem yasia nge me u bēe nō mweeru kua, saa ye, yaa yā n bēe binē mō, i ko i kpī i ye tem nge me i kī. ²¹ Sāa

yee te Gusunō besen Yinni u gōsa tà n ka bεε toma, i ko i kpī i yaa sabenu wuna bεen naa gōō ka bεen yāa gōō ka bεen boo gōō sōon di nge mε na bεε yiire, kpa i ye go i tem bεen yenusō nge mε i kī. ²² Wi u dεere ka wi u kun dεere, bεε kpurowa i ko i ye tem nge mε ba ra nεmu ka gina tem. ²³ Adama i tii nenusō kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem mεya mu sāa yen wāaru. N n̄ maa weenε i yaa ye menna i di ka yen wāaru sannu. ²⁴ I ko i mu yariwa temō nge nim. ²⁵ I n kua mε, i ko i b̄ri yendu wa bεε ka bεen bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunō wēre.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunō yīya ka kēε ni i kua i ka bεen nōō mwεenu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sāa yerō te u gōsa. ²⁷ I n yāku dōō mwaararuginu m̄, yaa ka yen yem sanna i ko i menna i yi Gusunō besen Yinnin yāku yeru wōllo. I n maa siarabun yākunu m̄, i ko i yen yem yariwa yāku yeru wōllo kpa i yen yaa tem.

²⁸ I sōōsi ni kpuro swaa dakio, i nu mεm nōōwa ni na bεε wē mi, kpa i wa i n b̄ri yendu m̄ sere ka baadommasō bεε ka bεen bibun bweseru, kpa i n m̄ ye ya wā ya Gusunō besen Yinni doremō.

I ku ra Kananiban būnu s̄a

²⁹ Gusunō besen Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam mε i nu gira i sina nin temō, ³⁰ i n tii sε kpa i ku ra de nu bεε yina mwa i nin kookoosu saari. I ku ra kasu i gia nge mε nu ra ka nin būnu s̄a, kpa i gere i nεε, i ko i kowa nge mε. ³¹ I ku ra bu saari i n Gusunō besen Yinni s̄amō, domi bà n s̄āru m̄, ḡāa disigina ba ra n m̄ ni Gusunō u tusa. Ba ra mam ben būnu yāku dōō mwaararuginu kuenta ka ben bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu.

13

¹ I ko i wooda be kpuro mēm nṓwawa be na bεε wē mi. I ku ra gāanu ganu sosi, i ku ra maa gāanu ganu kawa be sṓ.

Ba koo Isireli

be ba būnu sāmṓ sεεyasia

² Bεen suunu sṓ, Gusunṓn sṓmṓ goo ṅ kun mε yam wao goo ù n bεε maamaakin gari sṓwa, ³ ma ye yēro u bεε sṓwa mi, ya koorṓ, ma u bεε sṓwa u nεε, i da i būnu sā ni i ṅ daa yē, ⁴ i ku ra win gari nṓ. Domi Gusunṓ bεsen Yinniwa u bεen laakari mεεrimṓ u ka wa i n nùn kīn na ka bεen gōru kpuro ka bεen bwēra kpuro. ⁵ Gusunṓ bεsen Yinni turowa i ko i kasu kpa i nùn nasia. I win woodaba nṓni dokeo, i nùn mēm nṓwa, kpa i nùn sā kpa i n ka nùn manine. ⁶ I ko sṓmṓ wi, ṅ kun mε yam wao wi gowa wi u bεε bṓriamṓ i ka Gusunṓ bεsen Yinni deri wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. I ko yēro gowa yèn sṓ u kī u bεε gerasia Gusunṓ bεsen Yinnin swaan di, ye u sun sṓwa su swīi. Nge mεya i ko i ka kṓsa kpeerasia bεen suunu sṓn di.

⁷⁻⁸ Bwese tukunu nu ko n bεε sikerene, ganu nu n wāa turuku kpa ganu nu n wāa n toma handunian goonu nne kpuro sṓ, nu n būnu sāmṓ ni bεε ka bεen baababa i ṅ daa yē. Sṓrṓkudo bεen mṓṓ ṅ kun mε bεen wṓnṓ ṅ kun mε bεen bii tṓn durṓ ṅ kun mε tṓn kurṓ ṅ kun mε bεen kurṓ ṅ kun mε bεen bṓrṓ kīnasi goo u koo bεε kṓkiri asiri sṓ u nεε, i da i būu ni sā. ⁹ I ku ra yēro swaa daki i win gari gem mwa. I ku ra maa win wṓnwṓndu ko i sere nùn biru wukiri. ¹⁰ Adama i ko i nùn gowa. Wune wi u kṓkura, wuna kaa gbi a nùn kpenu kasukum tore a ka go, tṓn be ba tie bu sere nun swīi. ¹¹ I ko i nùn

kpenu kasuku i gowa yèn sɔ̃ u kasu u bɛɛ gerasia Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin swaan di wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. ¹² Mɛya n ko n sãa kpa bɛɛ Isireliba kpuro i nɔ̃, kpa i bɛrum soora i ku maa ka kɔ̃sa yen bweseru ko bɛɛn suunu sɔ̃.

¹³⁻¹⁴ Sɔ̃rɔ̃kudo wuu si Gusunɔ̃ u bɛɛ wɛ̃n teu sɔ̃, tɔ̃n kɔ̃sobu gabu ba koo wuugibu kɔ̃kiri bu nɛɛ, bu da bu bũnu sã ni, ni i n̄ daa yɛ̃. I n nua mɛ, ¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wɛ̃eri kpa i yi bikikia ka laakari i wa bà n kɔ̃sa ye kuan na ka gem. ¹⁶ Bà n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen tɔ̃mbu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wãa ge sɔ̃. ¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mɛnnawa gen yaaraɔ̃ mi ba ra mɛnnɛ, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro dɔ̃ mɛni muku muku. Ya ko n sãawa nge yãku dɔ̃ mwaararugiru te i Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni kua. Wuu ge, ga ko n sãawa bansu sere ka baadommaɔ̃. Ba n̄ maa su seeyamɔ̃. ¹⁸⁻¹⁹ I ku ra maa tii gãanu yiiya arumani ye sɔ̃. Ya ko n sãawa Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnigia, kpa win m̄aru yu wa yu sure. I n win nɔ̃ nua ma i win woodaba kpuro mɛm nɔ̃wa be na bɛɛ wɛ̃emɔ̃ gisɔ̃, kpa i n m̄ ye ya wã win n̄ni sɔ̃, u koo bɛɛ wɔ̃nwɔ̃ndu ka durom kua, kpa i dabia nge mɛ u bɛsɛn baababa yen nɔ̃ mwɛ̃eru kua ka b̄ri.

Gɔ̃ woro ni Gusunɔ̃ u yina

14

¹ Bɛɛ Isireliba, i sãawa Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin tɔ̃mbu. Goo ù n gu, i ku ra bɛɛn wasin gam mura. I ku ra maa bɛɛn seri k̄ni wuswaa gia. ² Domi i sãawa bwese te Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u gɔ̃sa nɛnɛm.

Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, bɛɛya u gɔsa i n ka sãa win tɔmbu.

Yaa ye n weenɛ bu di

ka ye n ñ weenɛ bu di

³ I ku ra gãa disiginu di. ⁴ Yɛɛ yi i ko i di, yiya naa ka yãaru ka boo ⁵ ka yaa kpiku ka nɛmu ka kpasa ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee bɛra ka gina. ⁶ Yɛɛ yi yi naa kaburosu yiru mɔ ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di. ⁷ Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko tɔna ñ kun mɛ ye ya naa kaburosu yiru mɔ tɔna. Nge mɛya i ku ra yooyoo di ka saataburu ka maa damaa *. Yɛɛ yi, yi ra tuka ko adama yi ñ naa kaburosu yiru yiru mɔ. I ko i yi garisiwa disigii. ⁸ I ku ra kurusɔ di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru mɔ, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yɛɛ yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹ Yɛɛ yi yi wãa nim sɔɔ i ko i di yiya, yɛɛ yi yi kɛɛritii ka kokosu mɔ kpuro. ¹⁰ Adama yi yi ñ kɛɛritii ka kokosu mɔ, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹ Gunɔ ge ga dɛɛre kpurowa i ko i di. ¹² Adama gunɔ si i ñ dimɔ siya, gunɔ bakeru ka yabereku ka gunɔ bake te ta ra n wãa nim wãkuɔ ¹³ ka bɔsu sooku ka siro ka ye ya ka gu weenɛ kpuro ¹⁴ ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weenɛ kpuro ¹⁵ ka taataaru ka booro ka kparuko yãatam barebu ka kasa ka ye ya ka ye weenɛ kpuro

¹⁶ ka booron bweseru baatere ¹⁷ ka gbamgbayaku ka tionko ka swãa wãaku ¹⁸ ka nim kpakpayɛ ka

* **14:7** damaa - A maa mɛɛrio Sãarun Wooda 11:5

bukaabo ka ye ya ka ye weenɛ kpuro ka kpurabu ka sere kɔ̃.

¹⁹ I ko i kəkəmii ni nu ra yɔ̃ yɔ̃ garisiwa disiginu. I ku ra nu di. ²⁰ Adama ni nu dɛɛre kpurowa i ko i kpĩ i di.

²¹ I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye sɔ̃ wi u wãa bɛɛn yɛnuɔ̃ kɛɛyɔ̃ u di ñ kun mɛ i ye sɔ̃bu gabu dɔ̃re. Domi i sãawa Gusunɔ̃ bɛɛn Yinnin tɔ̃mbu mam mam. I ku ra maa boo buu yike ka gen mɛron bom.

Wɔ̃kuru baateren wɔ̃llun

tia tian wooda

²² Wɔ̃ɔ̃ baagere, bɛɛn gbean dīanu sɔ̃, wɔ̃kuru baateren wɔ̃llɔ̃ tia tiawa i ko i n da wunɛ, ²³ kpa i n da ka de Gusunɔ̃ bɛɛn Yinnin sãa yerɔ̃ te u gɔ̃sa. I ko i tia tia ye wuna bɛɛn alikama sɔ̃ ka dãa bii ni ba ra ka tam ko sɔ̃ ka ni ba ra ka gum ko sɔ̃, kpa i ye di mi, ka bɛɛn nɛɛ ka bɛɛn yãanu ka bɛɛn bonun bii gbiikinu. Ye kpurowa i ko i n da di mi, kpa i ka gia nge mɛ i ko i n da Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni nasie baadomma. ²⁴ Sanam mɛ Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni u koo bɛɛ domaru kua ma bɛɛn dīanu nu koorɔ̃, sɔ̃rɔ̃kudo i ñ kpĩa i ka tia tia ye na ye i wuna wɔ̃kuru baateren wɔ̃llɔ̃ yèn sɔ̃ bɛɛn gbabura toma ka win sãa yee te u gɔ̃sa mi. ²⁵ Saa ye sɔ̃, i ko i tia tia ye dɔ̃rawa yè i wuna wɔ̃kuru baateren wɔ̃llɔ̃ mi, kpa i yen gobi nɛnuma i ka na Gusunɔ̃ bɛɛn Yinnin sãa yerɔ̃ te u gɔ̃sa. ²⁶ Miya i ko i ka gobi yi nɛɛ dwe ka yãanu ñ kun mɛ bonu ka tam mɛ mu du ka mɛ mu bɔ̃ ye ya koo ka bɛɛ naawa kpuro gesi kpa i ye di mi, i n ka Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni sãamɔ̃, kpa i n nuku dobu mɔ̃ bɛɛ ka bɛɛn yɛnugibu. ²⁷ Saa ye sɔ̃, i ku ra Lefiba

duari be ba wãa beɛn wusɔ, domi ba ñ tem mɔ beɛn suunu sɔɔ.

²⁸ I ko i n da wɔ̃ itase ka wɔ̃ itasen wɔ̃kuru baateren wɔ̃llɔn tia tia yiwa beɛn wusɔ, ²⁹ kpa ya n sãa Lefibagia be, be ba ñ tem mɔ beɛn suunu sɔɔ ka sɔ̃bugia ka gobekubagia ka gɔ̃minibugia be ba wãa beɛn suunu sɔɔ, kpa bu di bu debu kpa Gusunɔ beɛn Yinni u beɛ domaru kua beɛn sɔ̃ma kpuro sɔɔ ye i mɔ.

Dibun karabu wɔ̃ nɔ̃ba yiru

ka wɔ̃ nɔ̃ba yiru

15

¹ I ko i n da be ba beɛn dibu neni karewa wɔ̃ nɔ̃ba yiru ka wɔ̃ nɔ̃ba yiru. ² Wee nge mɛ i ko i ka wooda ye sɔ̃mburu koosina. Sanam mɛ ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusunɔn sɔ̃, n weenɛwa be ba ben winsim gobi bɔ̃kura bu yɛrobu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gãanu bikia. ³ I ko i kpĩ i sɔ̃bu baasi bu ka beɛ beɛn dibu kɔ̃sia, adama i ko i beɛn mero bisibu karawa.

⁴⁻⁵ I n gesi Gusunɔ beɛn Yinnin nɔ̃ nua, i win woodaba mɛm nɔ̃wa mam mam be na beɛ wɛ̃mɔ gisɔ, u koo beɛ domaru kua tem mɛ u koo beɛ wɛ̃ sɔɔ kpa sãaro u kun wãa beɛ sɔɔ. ⁶ U koo beɛ domaru kua nge mɛ u beɛ nɔ̃ mwɛ̃eru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi bɔ̃kura, adama beɛ, i ñ ko i n gobi bɔ̃kurabun bukata mɔ. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu ñ kpɛ nu beɛ kera.

⁷ Ka mɛ, beɛn goo ù n sãa sãaro tem mɛ Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛ wɛ̃n wuu gagu sɔɔ, i ku ra gɔ̃bia i yina i nùn gobi bɔ̃kura. ⁸ I ko i nùn bɔ̃kurawa ka nuku tia yìn bukata u mɔ. ⁹ I laakari ko, kpa

i ku ra nuku kōsu bwisikunu ko i nēē, wōō nōōba yiruse wee ya turuku kooma yè sōō ba ra dibugibu kare, kpa i sēsia i yina i nùn bākura. I n kua mē, u koo Yinni Gusunō nōōgiru sue bēēn sō, kpa i yen taarēn are sōbe. ¹⁰ I nùn bākuro ka nuku tia. I n kua mē, Gusunō bēēn Yinni u koo bēēn sōma kpuro domaru kua ye i mō. ¹¹ Sāarobu ba ko n wāawa tem mē sōō saa kpuro. Yen sōna na bēē wooda yeni wē na nēē, i de i n sāa nuku tiagibu bēēn mero bisi be ba sāa sāarobu ka wənwəndobu sōō.

Yobun karabu

¹² Bēēn Heberusi goo, tən durō ñ kun mē tən kurō ù n tii bēē dōre, u koo bēē sōmburu kuawa wōō nōōba tia. Wōō nōōba yiruse i ko i nùn karawa u doona. ¹³ I n nùn karamō, i ku de u doona nām dira. ¹⁴ I ko i nùn kēru wēwa bēēn yaa sabenu sōō ka bēēn alikama sōō ka tam sōō, kpuro sōō gesi ye Gusunō bēēn Yinni u koo bēē domaru kua. ¹⁵ I yaayo ma i raa yoru di Egibitiō, ma Gusunō bēēn Yinni u bēē yakia. Yen sōna na bēē wooda yeni wēēmō gisō.

¹⁶ Bēēn yoo goo ù n nēē, u ñ yariō bēēn min di yèn sō u bēē ka bēēn yenugibu kī, u maa dobu nōōmō bēēn mi, ¹⁷ saa ye sōō, u koo gambo gballiwa kpa i sōkura sua i ka win swaa yaba kpa u ko bēēn yoo sere ka baadommaō. Nge mēya i ko i maa yoo tən kurōn tii kua.

¹⁸ I ku ra de n bēē sēsie i ka yoo kara u doona bēēn min di yèn sō sōmbu te u bēē kua wōō nōōba tia sōō ta bēē sōm kowo wi i kōsiamən aren nōn yiru wē, kpa Gusunō bēēn Yinni u bēē domaru kua ye i mō kpuro sōō.

Yaa sabenun bii gbiikinu

19 I ko i bɛɛn nɛɛ ka bɛɛn yāanu ka bɛɛn bonun bii gbiikii dwanu Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni yiyewa. I ku ra ka bɛɛn nɛɛn bii gbiikinun sɔ̃mburu ko, i ku ra maa bɛɛn yāanun bii gbiikinun sansu bɔ̃ɔ̃ri. 20 I ko i n da nin yaa temwa bɛɛ ka bɛɛn yɛnugibu wɔ̃ɔ̃ baagere Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin sãa yerɔ̃ te u gɔ̃sa. 21 Yaa sabe nin garu tà n naasu barɔ̃ n̄ kun mɛ tà n wɔ̃ko sãa n̄ kun mɛ tà n alebu gaa mɔ̃, i ku ra ka tu Gusunɔ̃ bɛɛn Yinni yākuru kua. 22 I ko i ten yaa temwa yɛnuɔ̃. Wi u dɛɛre ka wi u n̄ dɛɛre, be kpurowa ba koo ye tem nge mɛ ba ra nɛmu ka gina tem. 23 Adama i ku ra yɛn yɛm di. I ko i mu yariwa temɔ̃ nge nim.

Gɔ̃ sararibun tɔ̃ɔ̃ bakaru

16

1 Suru wi ba mɔ̃ Abibu sɔ̃ɔ̃, i ku ra duari i Gɔ̃ sararibun tɔ̃ɔ̃ bakaru di Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin sɔ̃. Domi suru wi sɔ̃ɔ̃ra u bɛɛ yara Egibitin di wɔ̃kuru. 2 Yɛɛ yi i ko i wuna bɛɛn yaa sabenu sɔ̃ɔ̃ i ka Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni yākuru kua Gɔ̃ sararibun tɔ̃ɔ̃ baka te sɔ̃ɔ̃, yiya, yāanu ka bonu ka ketɛba. I ko i tɔ̃ɔ̃ baka te diwa Yinni Gusunɔ̃n sãa yerɔ̃ te u gɔ̃sa. 3 Tɔ̃ɔ̃ baka ten sɔ̃ɔ̃ nɔ̃ɔ̃ba yiru ye sɔ̃ɔ̃, i n̄ pɛɛ dimɔ̃ ye ba seeyatia doke. Ye ba n̄ seeyatia dokewa i ko i di yɛn sɔ̃ ka duka i yara Egibitin di. I n̄ nɔ̃ni swāarun pɛɛ ye dimɔ̃, nge mɛya bɛɛn wāaru kpuro sɔ̃ɔ̃ i ko i ka tɔ̃ɔ̃ baka te yaaya tɛ sɔ̃ɔ̃ i yara Egibitin di. 4 Sɔ̃ɔ̃ nɔ̃ɔ̃ba yiru ye sɔ̃ɔ̃, i n̄ ko i de pɛɛ seeyatia ya n̄ wāa bɛɛn tem mɛ kpuro sɔ̃ɔ̃. I n̄ maa yaa ye i ka yākuru kua tɔ̃ɔ̃ gbiikirun yoka yiimɔ̃ sere sisiru bururu. 5 I ku ra tɔ̃ɔ̃ baka te di bɛɛn wusu kpuro sɔ̃ɔ̃ mi Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ swī, 6 ma n̄ kun mɔ̃ wuu ge u gɔ̃sa sɔ̃ɔ̃, mi win sãa yeru ta wāa. I ko i yākuru kowa yoka sanam

me sōo u dua nge saa ye i yarima Egibitin din saka. ⁷I ko i yaa sabe te wōwa kpa i tu tem yam mi Gusunō besen Yinni u gōsa mi. I n tōo baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gōsira i wura besen wusō. ⁸Sōo nōoba tia sōo, i ko i pēe diwa ye ba n seeyatia doke. Sōo nōoba yiruse, kpa i menna Gusunō besen Yinnin sō. I n ko i sōmburu garu ko tōo te sōo.

Gēebun tōo bakaru

⁹Saa yēn di i dīanu gēebu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nōoba yiru. ¹⁰Yen biru, kpa i Gusunō besen Yinni gēebun tōo bakaru diiya kpa i maa ka nūn kēnu naawa ye u domaru kua u bēe wē sōo. ¹¹I ko i nuku dobu ko win wuswaaō win sāa yee te u gōsa sōo bēe ka besen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka besen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu, be kpuro gesi be ba wāa besen suunu sōo. ¹²I wooda be mēm nōowō kpa i ka sōmburu ko. I yaayo ma i raa sāawa yobu Egibitiō.

Kunun tōo bakaru

¹³I n besen gbean dīa bimiginu so i kpa, ma i besen resem binu gama i kpa, i ko i Kunun tōo bakaru diwa sōo nōoba yiru. ¹⁴I ko i nuku dobu kowa tōo baka te sōo, bēe ka besen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka besen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu be ba wāa besen suunu sōo. ¹⁵I ko i Gusunō besen Yinni tōo baka te diiyawa sōo nōoba yiru sāa yee te u gōsa sōo. Domi u koo besen gbean dīanu ka sōma ye i mō kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu sōo mam mam.

¹⁶Wōō baagere, nōn itawa besen tōn durōbu kpuro ba ko n da de Gusunō besen Yinnin sāa yerō te

u gɔsa. Saa yera, pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakarun saa ka gɛɛbun tɔɔ bakarun saa ka kunun tɔɔ bakarun saa. Adama bu ku da mi ka nɔm dira. ¹⁷ Ben baawure u koo ka kɛru dawamɛn nɔru u koo kpɔ̃ ye Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u domaru kua u nɔn wɛ sɔɔ.

Wooda ye ba yi siribun sɔ̃

¹⁸ I ko i bɛɛn bwese keri sɔɔ siri kowobu ka wirugibu swɔ̃iwa bɛɛn wusu kpuro sɔɔ si Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ. Kpa ba n da tɔmbu siri gem sɔɔ. ¹⁹ I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra goo gem wɛ win bɛɛɛn sɔ̃. I ku ra maa nɔm biran kɛru mwa domi ta ra laakarigibun nɔni wɔ̃kewa kpa tu gemgibun gere gɔsia. ²⁰ I ko i gem swɔ̃iwa mam mam kpa i wa i n wɔ̃a, kpa i tem mɛ mwa mɛ Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛɛmɔ̃.

Ba bɔ̃u sɔ̃aru yina

²¹ I ku ra bɔ̃u dɔ̃ru garu gira yɔ̃ku yerun bɔ̃kuɔ̃ te i ko i Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni bania. ²² I ku ra maa kperu garu gira ta n sɔ̃a bɔ̃u, domi Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u ye kpuro tusa.

17

¹ I ku ra Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni yɔ̃kuru kua ka ketɛ ñ kun mɛ ka yɔ̃aru ñ kun mɛ ka boo, yen gaa yà n bararu garu ñ kun mɛ alebu gaa mɔ̃, domi ya sɔ̃awa sese disigiru win mi.

²⁻³ I n da da i wɔ̃a wuu si Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ sɔɔ, sɔ̃rɔ̃kudo sɔ̃ teeru wuu sin gagu sɔɔ, tɔn durɔ̃ goo ñ kun mɛ tɔn kurɔ̃ goo u koo Yinni Gusunɔ̃ tɔnu kam kom kua u da u bɔ̃nu yiira u sɔ̃, ka mam sɔ̃ ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n sɔ̃a kɔ̃sa Gusunɔ̃n nɔni sɔɔ domi n ñ mɛ u bɛɛ yiire

i ko. ⁴ Sanam mɛ i nua ba nɛɛ, goo u yen bweseru kua, i ko i yen gari wɛɛriwa ka laakari. I n deema yɛro u sese disigii te kuawa ka gem bɛɛ Isireliban tem sɔɔ, ⁵ saa ye sɔɔra i ko i ka yɛro da wuun gb̃ara kɔnnɔwɔ n̄ n tɔn durɔn na, n̄ n maa tɔn kurɔn na kpa i n̄n kpenu kasuku i go.

⁶ I ku ra goo taare wɛ i go ma n kun mɔ tɔmbu yiru n̄ kun mɛ ita ba win seeda di. Tɔn turon seeda dibu kun tura. ⁷ Seedagii beya ba koo gbi bu yɛro kpenu kasukum tore bu ka go kpa tɔn be ba tie bu sere maa sw̃i. Nge mɛya i ko i ka k̃sa ye wuna bɛɛn suunu sɔɔn di.

Siribu

⁸ Goo ù n tɔnu go n̄ kun mɛ gabu b̃a n sanna n̄ kun mɛ goo ù n goo mɛɛra kua, ma i kpana i bu siria, i seewo i ka bu da yam mi Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo tii gɔsia sɔɔ. ⁹ I doo ỹaku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu bɛɛ s̃ nge mɛ i ko i siri bi koosina. ¹⁰ I ko i kowa dee dee ye ba bɛɛ s̃ɔwa s̃aa yee ten min di tɛ Yinni Gusunɔ u tii gɔsia. ¹¹ I ko i wooda ka s̃ɔsi ni ba bɛɛ wɛ mi mɛm n̄ɔwawa mam mam. I ku ra yen gaa yina. ¹² Wi u tii sua ma u yina u ỹaku kowo wi u Gusunɔ bɛɛn Yinnin sɔmburu m̄ mi ka siri kowon gari swaa daki, ba koo yɛro gowa. Nge mɛya i ko i ka k̃sa wuna bɛɛ Isireliban suunu sɔɔn di ¹³ kpa tɔnu baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon sw̃ibun s̃

¹⁴ Sanam mɛ i dua i w̃aa tem mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wɛɛmɔ sɔɔ, ma i gerua i nɛɛ, i k̃ i n sina boko m̄wa nge mɛ bwese ni nu bɛɛ sikerene nu m̄,

¹⁵ wi Gusunə bəsen Yinni u gəsa, wiya i ko i swīi u ko sina boko. U ko n sāawa Isireli. I ku ra de səə wi i n̄ sāa bwese teeru u ko bəen sina boko. ¹⁶ Sina boko wi, u n̄ ko u n̄ dumi m̄o dabi dabiru. U n̄ ko u n̄ da maa gabu gəri Egibitiə bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunə u bəe s̄əwa u n̄e, u n̄ kī i maa wura mi. ¹⁷ Win kurəbu ba n̄ ko ba n̄ dabi win ḡoru gu ku raa ka gera Gusunən min di. U n̄ koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

¹⁸ Sina boko wi, ù n̄ sina gəna sina u kpa, u koo de bu n̄n wooda yeni yoruawa tireru səə ye ya ko n̄ wāa yāku kowo Lefiban mi. ¹⁹ Tire te, ta ko n̄ wāawa win bəkuə kpa u n̄ da tu gari t̄ə baatere win wāarun t̄oru kpuro səə kpa u ka gia nge m̄e u koo Gusunə win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu m̄em n̄əwa. ²⁰ Kpa u ku tii sua u n̄ tamaa u win Isirelisibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win bibun bweserun bandu tu daka da Isireliban suunu səə.

Ye ya ko n̄ sāa Lefibagia

18

¹ Yāku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru səə kpuro ba n̄ tem wasi nge Isireli be ba tie. Yāku ni ba Yinni Gusunə kua ka ḡaa ni ba ka n̄n naawa, yera ya ko n̄ sāa ben dīanu. ² Ba n̄ tem wasi mu n̄ sāa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunəgia ya ko n̄ sāa ben tubi nge m̄e u bu s̄əwa.

³ Yāku yaan mi bəe Isireliba i ko yāku kowobu w̄e ì n̄ yākuru kua ka ket̄e n̄ kun m̄e ka yāaru n̄ kun m̄e ka boo, miya yen n̄m faram ka yen baa saburosu ka yen b̄əsənu. ⁴ Kpa i maa bu bəen dīa ni i gbia i gā w̄e. Niya, alikama ka d̄aa bii ni ba ra ka tam ko

ka ni ba ra ka gum ko ka sere bēen yāanun san si i gbia i bōra. ⁵ Domi bēen bwese keri kpuro sō, Lefin bwese kera Gusunō bēsen Yinni u gōsa bu ka sōmburu ko win sāa yerō be, ka ben bibun bweseru sere ka baadommaō.

⁶ Lefi goo ù n kī u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunōn sāa yera wāa, ⁷ u koo kpī u win sōmburu ko mi, Gusunō win Yinnin wuswaa nge mē win mero bisibu Lefi be u deema mi ba mō. ⁸ Ba koo nūn dim wēwa mu n ka begim nē baa mē u ye u raa mō dōra.

Gusunōn sōmō weesugibu

ka win sōmō gemgii

⁹ I n tura tem mē sō, mē Gusunō bēsen Yinni u bēē wē, i ku ra mēn tōmbun sāaru saari te Yinni Gusunō u tusa. ¹⁰ I ku ra de bēē sō, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sōroru mō bēen suunu sō, ¹¹ ñ kun mē u n gōribu sokumō ñ kun mē u n dobo doboba mō. ¹² Domi yeni kpurowa Yinni Gusunō u tusa. Yen sōna u koo tem min tōn be kpuro gira bēen wuswaan di, ¹³ kpa bēē i n sāa Gusunō bēsen Yinnigibu mam mam.

¹⁴ Domi bwese te i ko i gira mi, ba ra sōroru kowa kpa bu kperin saria mēeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunō bēsen Yinni u ñ bēē ye wurarimō. ¹⁵ U koo bēē win sōmō goo seeya bēen bweseru sōn di nge nē, Mōwisi. Wiya i ko i swaa daki. ¹⁶ Domi yera i Yinni Gusunō bikia sanam mē i mēna Hōrebun guurō. I nēē, i ñ maa kī i Yinni Gusunōn tiin nō nō ñ kun mē i win dōō boko wi wa. Domi i ñ kī u bēē go. ¹⁷ Ma Yinni Gusunō u man sōōwa u nēē, bēen bikia bi, bu wā. ¹⁸ U nēē, u koo bēē win sōmō goo seeya

bɛɛgibun suunu sɔ̃n di nge nɛ, kpa u win gari doke win nɔ̃ sɔ̃. Kpa sɔ̃mɔ̃ wi, u bɛɛ sɔ̃ kpuro ye u nùn yiire. ¹⁹ Bɛɛn goo ù n yina u gari yi swaa daki yi sɔ̃mɔ̃ wi, u koo gere ka Gusunɔ̃n yĩsiru, u koo yẽro sɛɛyasiawa. ²⁰ Adama sɔ̃mɔ̃ wi, ù n gari gɛɛ sosi ka Yinni Gusunɔ̃n yĩsiru ye u n nùn yiire u gere n̄ kun mɛ ù n gari gerua ka b̄n̄n̄n̄n̄ yĩsiru, ba koo nùn gowa.

²¹ Sɔ̃rɔ̃kudo i ko i tii bikia i nɛɛ, amɔ̃na sa ko n ka yẽ gari yi Yinni Gusunɔ̃n kun gerua. ²² Gusunɔ̃n sɔ̃mɔ̃ goo ù n gari gerua ka Yinni Gusunɔ̃n yĩsiru, ma yi n̄ koore mɛ, yiya yi n̄ s̄a Yinni Gusunɔ̃n gere. Sɔ̃mɔ̃ wiya u win gari seka. I ku win b̄erum ko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikiru de

19

¹ Gusunɔ̃n bɛɛn Yinni u koo bwese tukunu gira nin tem di kpa u nin tem mɛ bɛɛ wẽ, kpa i n ben wusu ka ben yɛnusu mɔ̃. ²⁻³ Tem mɛ Yinni Gusunɔ̃n u koo bɛɛ wẽ mi, ù n mu mwa i kpa, i mu b̄nu koowo beri ita kpa i yen baayere sɔ̃ wuu teu wuna mi be ba t̄nu go ba ko n da kpikiru we, kpa i swɛɛ yabiri yi ba ko n da ka de mi.

⁴ Tɔ̃n be ba ben winsim go ba n̄ ka baaru, ba n̄ daa maa yibɛɛ t̄eru m̄s̄inɛ, be t̄nawa ba koo kp̄i bu kpikiru da wuu sin mi. ⁵ Nge t̄ɛ, gabu b̄a n da yakasɔ̃ ba d̄a k̄imɔ̃, kpa gb̄a yu w̄ɔ̃ra yu win beruse w̄ri yu go, wuu gen teu s̄ɔ̃ra u koo kpikiru da u wa u n ka w̄a, ⁶ kpa wi ba gon dusibun m̄ru yà n seewa bu ku raa yẽro naa turi bu mwa swaan tondabun s̄o. Domi wi, ka wi u gu mi, ba n̄ daa yibɛɛ t̄eru

sãa. ⁷Yen sɔ̃na na bɛɛ sɔ̃wa na nɛɛ, i wusu ita gɔsio su n sãa kpiki yenu.

⁸⁻⁹Ma i wooda ye kpuro mɛm nɔ̃wa i ye nɔ̃ni doke ye na bɛɛ wɛ̃mɔ̃ gisɔ̃, ma i Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin kīru mɔ̃, u koo bɛɛn tem mɛ yasiasia kpa u mu bɛɛ wɛ̃ mɛ u bɛsɛn baababa nɔ̃ mWɛ̃ɛru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gasu gɔsi i sɔsi sìn mi ba ko n da kpikiru de. ¹⁰Nge mɛya ba ñ koo maa be ba kun toren yɛm yari tem mɛ sɔ̃ mɛ Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ̃ i n mɔ̃, kpa yɛron yɛm mu kun wãa bɛɛn winɔ̃.

¹¹Adama goo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikiru we wuu sin gagu sɔ̃, ¹²win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wi u koo nùn mɔ̃ru kɔsie nɔ̃mu bɛria u nùn go. ¹³I ku nùn wɔ̃nwɔ̃ndu kua. I taarɛ sarirugii yɛm wunɔ̃ bɛɛ Isireliban suunu sɔ̃n di kpa n bɛɛ wɛ̃ra.

Gbee kɔ̃rɔn wooda

¹⁴I n dua tem mɛ sɔ̃ i kpa mɛ Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wɛ̃, bà n bɛɛ mu bɔ̃nu kua ba kpa, i ku ra bɛɛn winsim kɔ̃rɔ̃ mure bɛɛgia sɔ̃.

Seeda ye ba koo wura

¹⁵Goo ù n tɔ̃nu go ñ kun mɛ ù n toraru garu kua, tɔ̃n turon seeda kun tura bu ka yɛ̃ro taarɛ wɛ̃. Adama tɔ̃mbu yiru ñ kun mɛ ita bà n seeda di, saa yera ba koo yɛ̃ro garisi taarɛgii.

¹⁶Goo ù n win winsim kɔ̃sa gaa mani, ¹⁷be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunɔ̃n sãa yerɔ̃ bu yãku kowobu ka siri kowobu wa be ba dɔ̃ma te sɔ̃mburu mɔ̃ mi. ¹⁸Siri kowo be, ba koo ben gari wɛ̃eriwa ka laakari. Bà n deema seeda weesugia

u win winsim manimə, ¹⁹ saa ye səəra ba koo nùn kua nge mε u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge mεya i ko i ka kōsa wuna bεen suunu səən di. ²⁰ Təmbu bə n ye nua, ba koo bεrum duura. Ba n̄ maa kōsa yen bweseru m̄ bεen suunu səə. ²¹ I ku taaregii wənwəndu kua. Wi u tənū go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nən̄i wuna, ba koo maa wigii wunawa. Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nəma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20

¹ Sanam mε i bεen yiberεba tabu wəri, i n ben dumi wa ka ben tabu kεkε yi dumi gawe ka sere ben təmbu be ba bεε dabiru kere, i ku ben bεrum ko. Domi Gusunə bεsen Yinni u wāa ka bεε wi, wi u bεε yarama Egibitin di. ² I sere tabu tore, yāku kowo u koo nawa bεen wuswaaə u nεε, ³ i nəwə bεε Isireliba. Wee i na gisə i ka bεen yiberεba tabu ko. I ku de bεen goon tororu tu kara. I ku bεrum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben s̄. ⁴ Gusunə bεsen Yinni u ka bεε wāa. Wiya u koo bεε nasara w̄.

⁵ Yen biru be ba ra tabu kowobu mwεeri, ba koo bikia bu nεε, bεε səə, wara u yenu kpəə bana ma u n̄ gina wure ge səə. Yēro u de u wura yenuə, kpa u ku gbi taa bi səə goo u du win yenu ge səə. ⁶ Ba koo maa bikia bu nεε, bεε səə, wara u dāa gbaanu kua ma u n̄ gina yen are diire. Yēron tii u de u gəsira yenuə kpa u ku raa gbi taa bi səə goo u tu tubi di. ⁷ Ba koo maa bikia bu nεε, wara ba kurə k̄a ma u n̄ n̄n̄ sue gina. Win tii u wuro yenuə kpa u ku raa gbi taa bi səə kpa

goo u kurə wi sua. ⁸ Kpa bu maa nεε, bεε sɔɔ, wara u wurure. Bu de yēro u wura win yenuɔ. Kpa u ku raa be ba tie bεrum tia. ⁹ Bā n gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰ Sanam mε i wuu gagu tabu wəri, i gina gen tɔmbu bikio bu tii wē ka alafia. ¹¹ Bā n wura ba bεε ben wuun kɔnnɔ kenia i dua, be kpurowa i ko i yoo sɔma koosia. ¹² Adama bā kun kī bu bεε senna ka alafia, ma ba nεε, ba koo ka bεε sannawa, i bu tabu wəri. ¹³ Saa yè sɔɔ Gusunɔ bεsen Yinni u bεε bu nɔmu bεria, saa yera i ko i tɔn durɔ be ba wāa mi kpuro go ka takobi. ¹⁴ Adama tɔn kurɔbu ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya wāa wuu ge sɔɔ kpurowa i ko i gura yu ko bεεgia, kpa i ye dendi nge mε i kī, domi Gusunɔ bεsen Yinniwa u bεε ye wē. ¹⁵ Mεsuma ko i bwese nin wusu kpuro kua ni nu ka bεε toma, nu n wāa tem mε i ko i mwa sɔɔ. ¹⁶ Adama tɔn benin wusu sɔɔ, si Gusunɔ bεsen Yinni u bεε wē mi, i n mɔ, i ku ra de sin tɔnu goo u n wāa. ¹⁷ I de i bu go kpuro mam mam, be ba sāa Hetiba ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba nge mε Gusunɔ bεsen Yinni u bεε yiire. ¹⁸ Kpa bu ku raa bεε ben koma bɔrɔnugii ni tie ni ba ra ben būnu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusunɔ bεsen Yinni torari.

¹⁹ Sanam mε i wuu gagu wəri i gu tarusi n ka tε i sere gu kamia, i ku ra gen dāa binuginu gbāa suasi. I ko i kpī i nin binu di, adama i ku nu kī i sura domi dāru ta n sāa tɔnu wi i ko i wəri i go. ²⁰ Dāa te i yē ta n sāa diiraru, tera i ko i kpī i bura i ka sɛri ko yi i ko i ka gbāraru yɔ sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakasɔn gari

21

¹ Sanam me i wãa tem me Gusunõ besen Yinni u koo beε wẽ sã, ma i wa ba goo go me sã, yẽron gora kpĩ yakasã, ma i ñ sere yẽ wi u nùn go, ² sanam me sãra guro gurobu ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam yĩre si su wi ba go mi sikerene. ³ Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen guro gurobu ba koo naa gbiiba kasumatia ye ba ñ sugu dokere yu ka sãmburu garu ko. ⁴ Kpa wuu gen guro guro be, bu ka naa gbiiba ye da wãwa gaa sã ye ya nim kokumã, mi goo kun wukure u sere gãanu duure. Kpa bu naa gbiiba yen wĩi suma bua mi.

⁵ Kpa yãku kowobu bu susima yen bãkuõ be, be ba sãa Lefin bibu be Gusunõ besen Yinni u wuna nenem bu ka win sãa yerun sãmburu ko kpa bu maa tãmbu domaru kua ka Yinni Gusunõn yĩsiru. Beya ba ko n da gari kpuro wunane yi yi sãa soonaa ka mæeran gari.

⁶ Kpa wuu gen guro guro be kpuro be ba susi wi ba go min bãkuõ bu ben nãma nia naa yen wãllõ wãwa mi. ⁷ Kpa bu gere bu neε, ben nãma kun yem meni yari, meya ben nãni kun maa wa me n kua u ka gu. ⁸ Yinni u be win tãmbu Isireli be u yakiamã tora ten suuru kuo, kpa u ku yem me garisi ben winõ me mu sãa toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusunõ u koo maa bu yem me suuru kua.

⁹ Nge meya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna beε sãon di kpa i n mð ye ya koo Gusunõ wẽre.

Kurõ deson suabu

¹⁰ Sanam me i yara i been yiberεba tabu wõrim dõ be Gusunõ besen Yinni u beε nãmu beria, ma i bu desiru mwa, ¹¹ be sã, ma been turo u kurõ burõ wa

ma u nùn kīru gōru doke u ka nùn sua kurə, ¹² saa ye, u koo nùn suawa u ka da win yenuə kpa u de u wii pəru woka kpa u win nii kəkəsu bəəri. ¹³ Kpa u win yāa ni u raa doke pota kpa u da u sina yēron yenuə u swī win baaba ka win mēron sō suru tia. Yen biru, kpa yēro u den da u nùn deema u ko win durə kpa wi, u maa ko win kurə. ¹⁴ Adama ù n da nùn bwēra yara, u de u doona mi u kī. U ku raa nùn dōra u gobi mwa. Meya u ku maa nùn garisi yoo. Domi u ka nùn mēna.

Ye ya sāa bii yerumagia

¹⁵ Goo ù n maa kurəbu mə yiru, ma u turo kī n kere turo, ma be yiru kpuro ba nùn bii tən durəbu marua, wi u kun kī mi, ma wiya u nùn yeruma marua, ¹⁶ sanam mε u bii be tubi bənu kuammε, n n weenε u wi u kīn bii garisi yeruma wi u n kīn biin ayerə. ¹⁷ Adama n weenε u wi u n kīn bii wura nge win yeruma, kpa u nùn win tubin bənu yiru wē. Domi u sāawa win tondon dam yīre gbiikiru. N weenεwa u yerumarun baa wa.

Bii mēm nəə sarin kəkərə

¹⁸ Goo ù n bii tən durə mə, ma bii wi, u kua mēm nəə sari wi u ku ra win tundo ka win mēron gere nə baa bà n nùn sēyasia, ¹⁹ saa ye səə, win tundo ka win mero ba koo nùn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi, ²⁰ kpa bu guro guro be sō bu nεε, ben bii wee, u ku ra ben gari nə. U win wāaru diməwa bēretεkε tam nərubu səə. ²¹ Saa yera wuun tən durəbu kpuro ba koo nùn kpenu kasuku bu go kpa i kōsa wuna bēen suunu səən di. Isireliba kpuro bà n ye nua kpa bu bērum ko.

Wi ba soora doken goru

22 Goo ù n toraru garu kua te ta tura bu ka nùn go, ma ba nùn soora doke ba bwẽ dāa wǎllɔ, 23 bu ku de win goru ta n wāa dāa mi sere ka wǎkurɔ. Baa ñ n yen mɛren na, bu de bu nùn sike yen tɔɔ te. Domi wi ba soora doke ba bwẽ u kuawa mi bɔ̃ruro Gusunɔn wuswaaɔ. I n da ko mɛ, kpa i ku ra bɛɛn tem disi doke mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wẽ.

A wunɛn tɔnusin gāanu

garisio nge wunɛn tiiginu

22

1 I n bɛɛn tɔnusin naa ñ kun mɛ win yāaru wa ta kɔ̃oramɔ, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu mɔn mi. 2 Yɛron yenu gā n toman na, ñ kun mɛ ñ kun nùn yɛn na, i yaa sabe te suo i ka da bɛɛn yenuɔ i tu nɔ̃ri sere wi u tu mɔ ù n tu kasum na. Saa yera i ko i nùn tu wesia. 3 I n maa bɛɛn tɔnusin keteku wa ñ kun mɛ win yaberu ñ kun mɛ win gāanu ganu ni nu kɔ̃ra, nge mɛya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

4 I n wa goon keteku ñ kun mɛ win naa ya wɔruma swaa sɔɔ, i ku de yen yɛro u ye seeya wi tɔna. I ko i nùn somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

5 Tɔn kurɔ u ku raa tɔn durɔn gāanu sebe, mɛya tɔn durɔ u ku raa maa tɔn kurɔn gāanu sebe. Domi wi u kua mɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo yɛro tusi.

6 I n wuu dɔɔ ma i gunɔ wa ga sɛa wɔkusi ñ kun mɛ ga binu wɔkusi dāa ñ kun mɛ temɔ, i ku gu mwa ka gen binu sannu. 7 I de mero gu doona kpa i tii binu yiiya, kpa bɛɛn wāaru tu bɛɛ wɛra kpa tu daka da.

⁸ I n dii kpaaru bana i kpa, i ten tɛɛra wallo gani dumi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ù n wɛruma min di u gu, i kun taare mɔ.

⁹ Bɛɛn resem gbaanu sɔɔ, i ku ra maa dīa bweseru garu duure. I n kua mɛ, ten marum kpuro ka maa resem ye, ya ko n sãawa Gusunɔgia. ¹⁰ I n wukumɔ, i ku naa ka keteku sugu doke sannu. ¹¹ I ku yānu sebe ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka yāa sansun wɛɛ sannu.

¹² I bɛɛn bekan soo sookɔ sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³ Goo ù n kurɔ sua ma ba menna ka kurɔ wi, yen biru ma u ñ maa kurɔ wi kī, u nùn tusa, ¹⁴ sere u nùn funɛ wuna u win yīsiru sankā, u gerua u nɛɛ, u kurɔ wi sua, ye ba dua ka wi, u ñ ka nùn deemɛ, ¹⁵ saa ye sɔɔra bii kurɔbu gen tundo ka gen mero ba koo ka bii win wɛndiarun seeda na bu wuun guro gurobu sōsi wuun duu yerɔ mi ba ra mɛnnɛ. ¹⁶ Kpa bii win tundo u guro guro be sō u nɛɛ, na nɛn bii wɛndia wi durɔ wini kãwa u n mɔ kurɔ, adama u nùn tusa. ¹⁷ Wee u nùn weesu mani u nɛɛ, u ñ ka nùn deemɛ. Adama nɛn biin wɛndiarun yīreru wee. Kpa bu beku te deria wuun guro gurobun wuswaaɔ. ¹⁸ Kpa wuun guro guro be, bu durɔ wi mwa bu so, ¹⁹ kpa bu nùn sii geesun gobi wunɔbu (100) bure u wɛndia win tundo kɔsia domi u Isireliban wɛndia turon yīsiru sankā. Yen sō, u ñ maa kpɛ u kurɔ wi yina, u ko n nùn suewa sere ka win wāarun tōru kpuro sɔɔ.

²⁰ Adama gari yi, yì n sãan na gem, ma ba ñ yīreru garu wa te ta sãa bii wigiru, ²¹ saa ye sɔɔra ba koo kurɔ wi sua bu ka da win baaban yenu kɛnnɔwɔ kpa win wuun tɔn durɔbu bu nùn kpenu kasuku

bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nεε, bii wəndia u durə damaru kua win baaban yenuə. Nge mɛya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bεen suunu səən di.

²² Bā n durə goo mwa u sakararu mē ka goon kurə, ba koo be kpuro gowa durə wi ka kurə wi. Nge mɛya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bεen suunu səən di.

²³ Bii wəndia goo ù n wāa, ma ba nùn durə kāa, adama ba n̄ gina suanε, ma durə goo u nùn wa ma u ka nùn kpuna, ²⁴ i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yerə mi guro gurobu ba ra mēnne, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sō bii wəndia wi, u n̄ wura kue saa ye u nùn gaba wuuə ka yèn sō durə wi, u win winsim kurə bekuru doke. Nge mɛya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bεen suunu səən di. ²⁵ Adama durə wi, ù n wəndia wi ba durə kāa mi wan na yakasə u ka nùn gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durə wi tənawa ba koo go. ²⁶ I ku wəndia wi gāanu kua. U n̄ toraru garu kue te ta weenε bu ka nùn go. N sāawa nge durə goo wi u win beruse wəri u go. ²⁷ Domi u nùn deemawa yakasə. Ma bii wəndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nùn wəra.

²⁸ Durə goo ù n maa bii wəndia goo wa wi ba n̄ gina durə kā, ma u nùn gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa, ²⁹ durə wi, u koo bii wəndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wēwa kpa u bii wi sua kurə, domi u nùn bekuru doke. U n̄ maa kpɛ u nùn yina sere ka win wāarun nərə.

23

¹ Durə goo u ku raa maa win baaban kurə kīa. U n kua mε, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tɔn be ba n̄ ko n wāa

Gusunɔn tɔmbun wuuru sɔɔ

² Wìn tīa bii ba kəsuka n̄ kun mε wìn tɔn durɔru ba bura, u n̄ kpē u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mɛnna.

³ Be ba n̄ weenε bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba n̄ kpē bu ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mɛnna sere ka ben bibun bibun bweserun n̄n wɔkurɔ.

⁴ Mɛya Amɔniban goo n̄ kun mε Mɔabuban goo u n̄ kpē u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mɛnna sere ka ben bibun bibun bweserun n̄n wɔkurɔ. ⁵ Domi ba n̄ ka sun nim ka dīanu sennɔ kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mesopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi. ⁶ Adama Gusunɔ bɛsɛn Yinni u n̄ Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gɔsiawa domaru domi u sun kī. ⁷ I ku ra ben alafia kasu n̄ kun mε ben gea sere ka baadommaɔ bɛɛn wāarun tōru kpuro sɔɔ.

⁸ I ku ra ko i Edɔmu goo tusi, domi ba sāawa bɛsɛn wɔnɔbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa sɔru di ben temɔ. ⁹ Ben bibu ba ko n̄ da ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mɛnnewa sere ka ben sikadominɔ.

Sansanin dɛɛraru

¹⁰ I n̄ yara i ka yiberɛba tabu wɔri, saa ye sɔɔra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro. ¹¹ Tɔn durɔ goo ù n̄ wāa bɛɛ sɔɔ, ma u dosa sere u tii wa dosu ge sɔɔ, i ka n̄n yario sansanin di gina. ¹² Adama sɔɔ ù n̄ kella, u koo woburewa. Yen biru, sɔɔ ù n̄ dua kpa u wurama sansaniɔ.

¹³ I de i n̄ gam mɔ sansanin biruɔ mi i ko i n̄ da dii bera ko, ¹⁴ kpa i n̄ gāanu neni ni i ko ka wɔru gbe i ka bɛɛn dii bera ye sike. ¹⁵ Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u wāa bɛɛn sansani ye sɔɔ u sīimɔ sīimɔ u ka bɛɛ kōsu kpa u bɛɛ bɛɛn yiberɛba n̄mu bɛria. Yen sɔ,

n weenεwa bεen sansani ya n dεere kpa u ku bõrõnu ganu wa bεen suunu sõõ ni nu koo de u bεε biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi. ¹⁷ I de u n wãa mi u kã bεen suunu sõõ wuu ge u koo gõsi sõõ. I ku nùn dam dõre.

Kurõ damaru sãaru sõõ

¹⁸ I ku de durõ dama woronu ñ kun mε kurõ dama woronu nu n wãa bεen sãaru sõõ. ¹⁹ I ku ra ka durõ dama gobi ñ kun mε kurõ dama gobi gεε na Yinni Gusunõn sãa yerõ i ka ye i Gusunõ nõõ mwεeru kua kõsia. Domi Gusunõ besen Yinni u yen bweseru tusa.

Bõkurabun nim dokebu

²⁰ Bεen Isirelisibu bà n gãanu bõkura, i ku bu nim dokea, ñ n gobin na, ñ n maa dñanun na ñ kun mε gãanu ganu. ²¹ Sõõwa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra bεen Isirelisibu kua mε, kpa Gusunõ besen Yinni u bεε domaru kua tem mε sõõ mε i ko i du mi, i n mõ.

Nõõ mwεenun gari

²² I n Gusunõ nõõ mwεeru garu kua, i ku tε i ka tu yibia domi u koo bεε tu bikia kpa i n taare mõ. ²³ Adama i kun nõõ mwεeru garu kue, i ñ ko i n taare mõ. ²⁴ Nõõ mwεε te i yara bεen nõõn di, i ko i tu yibiaawa domi i tu kuawa ka bεen tiin nõõ, n ñ ka tilasi.

Ye kaa kpĩ a ko goon gbaarõ

²⁵ I n dua goon dãa gbaarõ, i yen binu dio nge mε i kã, adama i ku ra nin ganu doke birerõ i ka doona. ²⁶ I n maa dua goon alikama gbaarõ, i ko i

kpĩ i alikama wɔka ka nɔma adama i ku ye kɔmbɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24

¹ Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gãanu waasi ye ya ñ ka nùn naawɛ, ma u kurɔ wi yinanaan tireru yorua u nùn nɔmu bɛria, ma u nùn gira win yɛnun di u doona, ² ma yen biru, kurɔ wi, u da u mɔre durɔ goon mi, ³ durɔ dãako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yɛnun di ñ kun mɛ ù n gu, ⁴ win durɔ gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu mɛnna. Domi kurɔ wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunɔ u tusa. I n kua mɛ, i tem mɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ bɛɛɛ sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurɔ kpao sua

⁵ Goo ù n kurɔ kpao sua, u ku tabu da. Mɛya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu de u n tii mɔ sere wɔɔ tia, kpa u wa u win kurɔ wi nukuru dorasia.

Tɔruban wooda

⁶ N ñ weenɛ i goon nɛɛru tɔruba mwa baa ten bia. Domi ñ n kua mɛ, i mwawa mi ye n ko n de u n wãa.

Tɔnu wi u win tɔnusi gbɛnan

wooda

⁷ Bɛɛn goo ù n win Isirelisi mwa u gɔsia yoo ñ kun mɛ u nùn dɔra, i ko i yɛro wi gowa. Nge mɛya i ko i ka kɔsa yen bweseru wuna bɛɛn suunu sɔɔn di.

Bara disigirun wooda

⁸ I de i be ba bara disigiru mɔ laakari ko gem gem kpa i ko nge mɛ yãku kowobu Lefiba ba koo bɛɛ

sōsi. Nge mε na yiire i ko, nge mεya i ko i ko mam mam. ⁹I yaayo ye Gusunō bεsen Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa wāa swaa.

Taruban gari

¹⁰I n bεen Isirelisi goo gāanu bākura, i ku du win dirō i ka taruba sua. ¹¹I yōro tōwō kpa wi i gāanu bākura mi u yarima u bεe taruba wē. ¹²⁻¹³I n yāaro gāanu bākura ma u bεe win yaberu taruba wē, i ku de ta n wāa bεen mi sere yam mu ka fīra. Baa n n kua amō, sōō ù n dua, i ko i nùn win yabe te wesiawa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u bεe domaru kua kpa Gusunō bεsen Yinni u maa bεe siara.

Iyāarobu bεεε wēεyō

¹⁴I n yāaro goo mō sām kowo, ù n sāa Isireli n kun mε sōō, i ku nùn taki di. ¹⁵I nùn win sāmburun gobi wēεyō baadomma sōō u sere du. Domi u sāawa yāaro, u win gobin bukata mō gea. I kun kue mε, ma u Yinni Gusunō nōogiru sue bεen sō, i ko i taare wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

¹⁶Ba n tōnu goomō win biin torarun sō, mεya ba n maa bii goomō win mōwōbun torarun sō. Ba n goo goomō goon torarun sō.

Ye ba koo ko yāarobun sō

¹⁷I ku ra ko i sōō n kun mε gobeku gem bira siribu sōō. Mεya i ku ra maa gōmini goon bekuru taruba mwa. ¹⁸Adama i yaayo ma sa raa yoru di Egibitiō ma Gusunō bεsen Yinni u sun yakia. Yen sōna na bεe yiiremō i n da wooda yeni swīi.

19 Saa yè səs i bəen dīanu gēemə, ma i yen geşē tia duari gbee suunu səs, i ku maa wura i ye sua. I de yu ko səbu ka gobekuba ka gəminibugia, kpa Gusunə bəen Yinni u wa u bəen nəman səma kpuro domaru kua. 20 I n yəwə bəen dāa ye ba mē olifin wəllə i ye sərə, i ku ra maa wure i yə i ye i duari səri. I de ye, yu ko səbu ka gobekuba ka gəminibugia. 21 Sanam mē i bəen reşem binu sərīmə, i ku ra maa gəsira i wura biruə. Ye i deri mi, yeya ya koo ko səbu ka gobekuba ka gəminibugia. 22 Bəen tii i yaayo ma i yoru di Egibitiə. Yen sənə na bēe yiiremə i n da yeni swī.

Siribun wooda

25

1 Nəəsinaa sariru tə n dua təmbu gabun baa səs, ma ba da siri yerə ba bu siria, saa ye səs, wi u gem mə, i nùn win gem wēeyə. Wi u maa taare mə kpa i nùn win taare wē. 2 Wi siribu di, bə n nùn soberu bure, siri kowo u koo de yēro u kpunawa win wuswaaə kpa bu nùn so nge mē win torara nē. 3 Adama bu ku şeni nəə weeru sara, domi yə n kera mē, i bəen mero bisi wi bēere birawa mi.

Naa yə n səmburu mē dīanən

wooda

4 I ku bəen naa kinərun nəə bəke saa ye ta səmburu mē dīanu səs.

Gəmini wi u kun bii mən

wooda

5 Məə ka wənə bə n wāa yənu teu səs, ma məə u gu u n bii mara, win gəmini wi, u ku yari yənu min di u mərəru da gam. Win durən wənə wiya u koo

nùn sua kurə. ⁶ Bà n bii tən durə mara, ba koo bii gbiikoo wi garisiwa wi u gu min bii kpa win yĩsiru tu wa ta n wāa Isireliban suunu səə.

⁷ Goo ù n yina u win məən kurə gəmini sua, kurə wi, u doo siri yerə u wuun guro gurobu deema kpa u bu sō u nεε, nεn durən wənə u yina u man sua kurə u ka win məə bii marua win yĩsiru tu ka wa ta n wāa Isireliban suunu səə. ⁸ Saa ye səəra wuun guro guro be, ba koo durə wi soku kpa bu nùn garɪ yi bikia. U n yinan na mam mam u win məən gəmini wi sua kurə, ⁹ kurə wi, u koo dawa u win bara nəə teu wuna guro guro ben wuswaaə, kpa u nùn yāatam sie kpa u gere u nεε, wee nge mε ba ra durə kue wi u yina u win məə bii marua. ¹⁰ Kpa bu win bweseru yĩsiru kē Isireliba səə bu nεε, wìn bara nəə ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannə səə

¹¹ Tən durəbu yiru bà n sannamə, kpa mi ba sannamə mi, ben turon kurə u na u ka win durə wəra win yiberen nəman di, kpa u yiberε win tən durəru nεnε, ¹² saa ye səə, i kurə win nəmu ge buro. I ku nùn wənwəndu kua.

Tenkurun swaan wooda

¹³ I ku kiaru dərəna ka taki, i de bεen kilo ya n sāa dee dee, kpa yen gaa kun gaa kere. ¹⁴ I de bεen sakakunu nu n sāa dee dee. I ku de gagu ga n gagu kere. ¹⁵ I de bεen kilo ya n sāa dee dee kpa bεen sakakunu nu n sāa tia. Kpa bεen wāaru tu wa tu dakaā da tem mε Gusunə bεsen Yinni u koo bεε wē səə. ¹⁶ Domi Gusunə bεsen Yinni wi, u be ba yen bweseru m̀ tusa.

Amalėkiban kpeerasiabu

¹⁷ I yaayo ye Amalekiba ba bεε kua saa ye i wee Egibitin di, ¹⁸ i wasire, ma ba bεε wɔ̃ri birun di ba be ba wāa biruɔ̃ go go, ba ñ Gusunɔ̃n bεrum kue. ¹⁹ Saa yè sɔ̃ Gusunɔ̃ bεsɛn Yinni u koo bεε wɛ̃rabu wɛ̃ u de yibε̃rɛba kpuro bu bεε deri tem mε u koo bεε wɛ̃ sɔ̃ mu n ka sāa bεεgim, i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yĩsiru yaaya handunia sɔ̃. I ku ra ye duari.

Dīa gbiikinun wooda

26

¹ I n da i dua tem mε Gusunɔ̃ bεsɛn Yinni u koo bεε wɛ̃ sɔ̃, ma i mu mwa, i sina mε sɔ̃, ² i de bεen baawure u win gbean dīa gbiikinu tama ni u duura tem mε sɔ̃, u nu doke bireru sɔ̃ u ka na Gusunɔ̃ bεsɛn Yinnin sāa yerɔ̃, ³ kpa u da saa ye sɔ̃n yāku kowon mi, u nùn sɔ̃ u nεε, u gerumɔ̃ Gusunɔ̃ win Yinnin wuswaaɔ̃ gisɔ̃ ma u dua tem mε sɔ̃, mε Yinni Gusunɔ̃ wi, u bεsɛn baababa nɔ̃ mWε̃εru kua u nεε, u koo sun wɛ̃. ⁴ Kpa yāku kowo wi, u yēro bire te mwaari u yi Gusunɔ̃ bεsɛn Yinnin yāku yerun wuswaaɔ̃. ⁵ Kpa yēro u gere Gusunɔ̃n wuswaaɔ̃ u nεε, win sikado u sāawa Aramugii wi u kun wāa yeru mɔ̃. U da Egibitiɔ̃ u sina mi ka tɔ̃mbu fiiko be ba wāa ka wi. Yen biru, tɔ̃n be, ba dabia ba kua bwese damgiru. ⁶ Adama Egibitigibu ba bu dam dɔ̃re, ba bu nɔ̃ni sɔ̃wa, ma ba bu kua yobu. ⁷ Yera ba Gusunɔ̃ bεsɛn baababan Yinni nɔ̃ngiru sue, ma u begia nua. U ben nɔ̃ni swāaru wa ka dam mε ba bu dɔ̃remɔ̃ ka nge mε ba bu taare. ⁸ Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win nɔ̃m damguu, ka nanum bakam, ka sɔ̃m maamaakiginu. ⁹ U ka bu tunuma tem mini, mε mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wɛ̃.

¹⁰ Yen sōna tē, u ka tem mε Yinni Gusunō u nùn wēn dīa gbiikinu na win wuswaa.

Kpa yēro u yiira u wuswaa tem girari u ka Gusunō sā. ¹¹ Yen biru, bεε ka Lefiba ka sōo be ba wāa bεen suunu sōo, i ko n nuku dobu mō gāa geenu kpuron sō ni Gusunō bεen Yinni u bεε ka bεen bibu wē.

Wōkuru baateren wōllōn

tia tian wēebun wōō

¹² Wōō yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wōkuru baateren wōllōn tia tian wēebun wōō. I n bεen dīanu gā i kpa, i ko nin wōkuru baateren wōllō tia tia wunawa kpa i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu kpa ba n da di bu debu bεen wuu si sōo. ¹³ Saa yera i ko i Gusunō bεen Yinni sō i nεε, wōkuru baateren wōllōn tia tia ye ya sāa wigia, wee i wunama bεen yēnun di i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu nge mε u bεε yiire i ko. I n yen gaa duari i sere ye deri. ¹⁴ I n wōkuru baateren wōllōn tia tia yen gaa di sanam mε i gōō wooru sō. I n ye sue sanam mε i n dεere. I n maa yen gaa gōribu wē. ¹⁵ U tukama u bεε mēeri saa win sin yee dēerarun di te ta wāa wōllō, kpa u bεε win tōmbu Isireliba domaru sosia ka bεen tem mε u bεε wē, mε mu tim ka bom yiba nge mε u bεen baababa nōo mwēeru kua.

Isireliba ba sāawa

Gusunōn tōmbu

¹⁶ Gisō, Gusunō bεen Yinni u bεε sōomō u nεε, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nōowō. I n tii se kpa i ye kpuro swīi ka gōru tia ka bεen bwēra kpuro. ¹⁷ Gisō, i wura ma Gusunōwa u sāa bεen

Yinni, i maa wura ma i ko i sī win swaa sɔɔ, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mɛm nɔɔwa. ¹⁸ Yinni Gusunɔn tii u maa wura gisɔ ma i s̄a win tɔn be u gɔsa nɛnɛm win tiin s̄ɔ i ka win yiirebu kpuro sw̄i nge mɛ u bɛɛ nɔɔ mwɛɛru kua. ¹⁹ Mɛya u koo maa bɛɛ wɔlle sua i ȳsiru yari kpa i n bɛɛɛ mɔ n kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n s̄a win tɔn be u tii yiya nge mɛ u gerua.

ISIRELIBA BA GUSUNɔN ARUKAWANI YAAYAMɔ

Kpee ni ba koo sɔnna

Ebalin guurɔ

27

¹ Mɔwisi ka Isireliban guro gurobu ba tɔmbu s̄ɔwa ba nɛɛ, i wooda be kpuro mɛm nɔɔwɔ be Mɔwisi u bɛɛ saaria mi gisɔ. ² T̄ɔ t̄ɛ sɔɔ i da i Yuudenin daaru tɔbura, i dua tem mɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u bɛɛ w̄ɛ sɔɔ, i de i kpee bakanu gurama i sɔnna i t̄awaru koosi, ³ kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sɔɔ dɔma te. Nge mɛya i ko i ka tem mɛ du mɛ mu tim ka bom yiba mɛ Gusunɔ bɛsɛn baababan Yinni u bɛɛ nɔɔ mwɛɛru kua. ⁴ I n Yuudeni ye tɔbura i kpa, yera i ko i sere kpee n̄n wooda na bɛɛ w̄ɛ gisɔ gurama i sɔnna Ebalin guurɔ kpa i nu t̄awaru koosi. ⁵ Miya i ko i Gusunɔ bɛsɛn Yinni ȳaku yeru kua ka kpee ni i n̄ ka sisu d̄ake. ⁶ Kpee ni ba n̄ d̄ake tɔnawa i ko i ka n̄n ȳaku yee te bania. Miya i ko i n̄n ȳaku d̄ɔɔ mwaararuginu ⁷ ka siarabun ȳakunu kua, kpa i sina mi i d̄i ka nuku dobu Gusunɔ bɛsɛn Yinnin wuswaaɔ. ⁸ Kpa i

woodan gari yi yore kpee ni sō me baawure u koo kpĩ u ka yi gari sã sã.

⁹ Ma Mōwisi ka yāku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro sōwa ba nεε, i mario i nō, gisara i kua Gusunō besen Yinnin tōmbu. ¹⁰ Yen sō, i de i nūn mem nōwa kpa i win yiirebu ka win woodaba swīi ye na bεε saaria mi gisō.

¹¹ Mōwisi u dōma te tōn be sōwa u nεε, ¹² i n Yuudenin daaru tōbura i kpa, bwese nini, Simēba ka Lefiba ka Benyamēba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu yōrawa Garisimun guurō kpa bu tōmbu domaru kua, ¹³ kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu yōra Ebalin guurō kpa bu bōrin gari gere.

Bōri wākura yiru

¹⁴ Guuru miya Lefiba ba koo gbāra tāa tāa bu Isireliba kpuro sō bu nεε,

¹⁵ bōruowa wi u dāa dāka n̄ kun me u sisu yania u wisi u ka tii bwāroku gagu kua u sã gbenum, domi Yinni Gusunō u yabu yen bweseru tusa ye ba ka nōma kua ba sāmō. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁶ Kpa Lefiba bu nεε, bōruowa wi u kun win tundo n̄ kun me win mero bεεε doke. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁷ Kpa Lefiba bu nεε, bōruowa wi u win winsim tem nō bura yeru sare. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁸ Kpa Lefiba bu nεε, bōruowa wi u wōko swaa sōsi kankam. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁹ Kpa Lefiba bu nεε, bōruowa wi u sō n̄ kun me gobeku n̄ kun me gōmini win gem bira siri yerō. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

20 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u win tundo kurō kīa, domi u win tundo kpin yeru disi dokewa mi. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

21 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

22 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka win sesu mero tuosi ñ kun me tundo tuosi kpuna. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

23 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka win kurōn mero kpuna. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

24 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u win tōnusi so u go bōkuō gbenum. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

25 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u nām biran gobi mwa u ka taare sarirugii go. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

26 Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u yina u woodan garī yini mēm nōwa. Kpa tambu kpuro bu nεε, ami!

28

Domarun nō mwεnu

1 Mōwisi u nεε, ì n Gusunō besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro mēm nōwa bi na bεε sōmō mini gisō, saa yera u koo bεε wōlle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie. ² Ma i win gere kpuro mēm nōwa, wee nge me u koo bεε domaru kua.

³ U koo bεε kpuro domaru kua, be ba wāa wuu marosō ka be ba wāa baru kpaanō. ⁴ U koo de i bii dabinu ma kpa u de dīanu nu koorā bεen gbēaō kpa bεen ketēba ka bεen yāanu ka bonu nu marura nu dābia. ⁵ U koo de i dāa bii dabinu wa i birenu yibia

kpā u de i n som mō mu n kpā i ka pēε ko. ⁶ Mi i dōō kpuro, u koo bεε domaru kua.

⁷ Wi, Yinni Gusunō, u koo de yiberε be ba bεε seesi bu yarina bεεn wuswaan di. Swaa tia ba koo ka duuma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabinu mwa. ⁸ U koo bεεn dīa ni i gā i doke biranu sōō kōsu, kpā u de ye i mō kpuro yu wēra. U koo bεε domaru sosia tem mε sōō, mε u bεε wēemō.

⁹ I n win wooda be kpuro mēm nōōwa, ma i win kīru mō, u koo bεε wuna nenem win tiin sō nge mε u bεε nōō mwεεru kua. ¹⁰ Handunian tōmbu kpuro ba koo wa ma i sāa Yinni Gusunōn tōmbu kpā ba n bεεn berum mō. ¹¹ Yinni Gusunō u koo bεε durom dabinu yibusi tem mε sōō mε u besen baababa nōō mwεεru kua u nεε, u koo bεε wē. I ko i bii dabinu ma kpā bεεn yaa sabenu nu dabia kpā bεεn gbea yu dīanu ko. ¹² U koo bεε wōllu wukia mi win arumanin beru yera wāa kpā u de gura yu nε bεεn tem sōō saa ye n weenε. Kpā ye i mō kpuro yu kuura. I n maa gobi bōkuramō gabun mi. Tōn tuko dabira ta koo gobi bōkura bεεn mi. ¹³ Yinni Gusunō u koo bεε kowa wiru, n n mō siru. I ko i n da n yīsiru yarawa, i n biru wurō. Adama yu ka sere kōora mε, i ko i wi, Gusunō besen Yinnin woodaba mēm nōōwawa mam mam ye na bεε sōōmō mini gisō. ¹⁴ I ku ra ko i gera gari yi na bεε sōōwa mini kpuron gaan di, kpā i da i būnu sā.

Bōrin nōō mwεεnu

¹⁵ Mōwisi u maa nεε, ma i n Gusunō besen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro mēm nōōwε ka yiire bi na bεε sōōmō mini gisō, bōri yiniwa yi koo bεε wōri.

16 Bɛɛ kpuro i ko i b̃ri wa, be ba w̃a wuu maros̃o ka be ba w̃a baru kpaaño. 17 I ñ d̃a binu wasi i birenu yibia, i ñ maa som wasi i ka p̃ɛ ko. 18 I ñ bibu marum̃o ba n dabi. Bɛɛn d̃ianu nu ñ kooram̃o bɛɛn gbeão. Mɛya bɛɛn keteba ka bɛɛn ỹaanu ka bonu nu ñ maruram̃o nu dabia. 19 Mi i d̃o kpuro, b̃riya yi ko n bɛɛ sw̃i.

20 Ye i m̃o kpuro s̃o, Gusuño bɛɛn Yinni u koo de i b̃ri wawa kpa i n berum m̃o kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam ỹen s̃o i ñn deri ma i k̃sa kua. 21 U koo ka bɛɛ bara k̃sunu naawa ni nu koo bɛɛ kpeerasia tem min di m̃e i ko n m̃o. 22 U koo de bɛɛn wasi yi gbera ñ kun m̃e yi sw̃ia ñ kun m̃e yi m̃asi ñ kun m̃e yi wooru bara. U koo maa yina gura yu ñe kpa bɛɛn gbean d̃ianu nu gbera ñ kun m̃e nu k̃si. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. 23 W̃allu ta koo b̃biawa nge s̃i gandu bɛɛn wii w̃allo kpa tem mu b̃bia nge sisu. 24 Tua ka yanima u koo sure bɛɛn gbeão guran ayer̃o sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. 25 Yinni Gusuño u koo de bɛɛn yiber̃eba bu bɛɛ kamia. Swaa tia ko i ka bu w̃ari adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabinu mwa. Handunian bwesenu kpuro nu koo biti ko ñ n wa ye ya bɛɛ deema. 26 Bɛɛn gonu nu koo kowa guñsu ka gbeeku ỹen d̃ianu. Goo kun yin gaa giram̃o.

27 Yinni Gusuño u koo bɛɛ bwisinu wisi nge m̃e u Egibitigibu kua. U koo de i n g̃nan bara bwese bweseka m̃o ye ya ñ bekuram̃o. 28 U koo de wiiraru ka w̃koru ka fanfankura n bɛɛ w̃asi. 29 S̃o s̃o gb̃ara, i ko n s̃im̃owa i n babi nge w̃kobu. G̃anu sari ni nu koo w̃era ye i ko i ko kpuro s̃o. Mɛya gaba

ko n bɛɛ taki dimɔ ba n bɛɛ gbɛnimɔ. Goo kun ko n maa wãa wi u koo ka bɛɛ yina.

³⁰ Bɛɛn goo ù n kurɔ wa, goowa u koo nùn sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te sɔɔ. Goo ù n maa resɛm gbaaru kua, goowa u koo ten dãa binu di. ³¹ Ba koo bɛɛn naa kinɛnu go bɛɛn wuswaaɔ, adama i ñ nin yaa temmɔ. Ba koo bɛɛn ketɛkunu mwa ka dam, i ñ maa kpɛ̃ i nu wɔrama. Bɛɛn yibereba ba koo bɛɛn sabe piiminu gura, i ñ maa wasi wi u koo ka bɛɛ yina. ³² Ba koo bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu mwɛeri bu ko tɔn tukobun yobu bɛɛn nɔni biru i n mɛɛra, kpa i wasira ka swaan mɛɛribu saa kpuro, adama i ñ kpɛ̃ i gãanu ko. ³³ Bwese tuku ni i ñ yɛ̃ nu koo na nu bɛɛn tem dīanu kpuro ka bɛɛn wahala ye i kuan are di. Ba ko n bɛɛ dam dɔremɔwa kpa ba n bɛɛ taki dimɔ baadomma. ³⁴ Mɛya i ko i ko wiiribu kɛsi ni bɛɛn nɔni yi koo wan sɔ̃.

³⁵ Yinni Gusunɔ u koo de i bosu wa si i ñ bɛkuramɔ. Su ko n wãawa bɛɛn dūunɔ ka bɛɛn taanɔ kpa su yɛ̃bi bɛɛn wasi kpuro sɔɔ saa bɛɛn wirun di sere ka bɛɛn naasɔ̃.

³⁶ Mɛya u koo de bu bɛɛ mwɛeri ka bɛɛn sunɔ wi i ko i ko bɛɛn wirugii bu ka da tem tukumɔ bwese te bɛɛ ka bɛsɛn baababa i ñ yɛ̃ mi, kpa i bũnu sã mi, ni ba kua ka dãa ka maa kpenu. ³⁷ Bwesenu kpuro nìn mi Yinni Gusunɔ u koo de i da, nu ko n biti sãawa ye ya bɛɛ deema min sɔ̃. Saa yera ba koo bɛɛ funɛ wuna kpa bu bɛɛ yaakorɔ ko.

³⁸ Dīa bwese bakara i ko i ka da gbɛaɔ i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gɛ̃, domi twee yi koo na yi nu di. ³⁹ I ko i resɛm gbaanu ko i nu nɔ̃ri, adama i ñ nin binun tam nɔrumɔ, mɛya i ñ

maa nin dāa marum wasi i səri domi kəkōna nu koo mu di. ⁴⁰ I ko i n olifin dāa mō bēen tem beri berika kpuro sō. Adama i n yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo dēlla yu wərukuwa ya kun ye. ⁴¹ I ko i bii tən durəbu ka tən kurəbu ma adama ba n mō bēegibu domi ba koo bu yoru mwēeriwa bu ka doona tem tukumō. ⁴² Bēen dāa ka bēen gbean marum kpurowa mu koo ko tween dīanu.

⁴³ Sō be ba wāa bēen suunu sō ba ko n dam mō ba n dōwa. Adama bēe, i ko i biru wurawa. ⁴⁴ Bera ba ko n da bēe bəkure. I n wasi i bu bəkura. Ba ko n sāawa wiru kpa i n sāa siru.

⁴⁵ Bəri yini kpurowa yi koo bēe deema. Kpa yi n bēe wāasi sere bu ka bēe kam koosia. Domi i n Gusunō bēen Yinnin gere swaa daki, i n win yiirebu wure, i n maa win woodaba mem nōwe ye u bēe wē. ⁴⁶ Meya ya ko n sāawa yīreru te Gusunō u koo ka bēe ka bēen bibun bweseru kirō ko.

⁴⁷ Gusunō bēsen Yinni u bēe doma bakaru kua. Adama i n nūn sāwa ka gōru teu ka nuku dobu. ⁴⁸ Yen sōna u koo bēe yiberēba sure kpa i bu yoru diiya i n wāa gōru ka nim nōru ka sāaru ka tereru sō. Ba koo bēe yoo te diisiawa sere bu ka bēe kam koosia. ⁴⁹ U koo bēe bweseru garu surema tontonden di, tu bēe wukiri nge gunō bakeru. I n ko i bwese ten barum nō. ⁵⁰ Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta n ko n bukurobun bēere yē. Ta n maa bibun wənwəndu mō. ⁵¹ Ta koo bēen yaa sabenu ka bēen gbean dīanu mwēeriwa sere tu ka bēe kam koosia. Ta n bēe dīanu ganu deriamme n kun me gum n kun me tam n kun me yaa saberu. ⁵² Ba koo bēe tarusiwa baama mi i wāa kpuro sere bēen gbāra damgii ni i naane sāa nu ka wəruku. Ba koo bēe tarusiwa tem me kpuro sō me Yinni Gusunō u

bɛɛ wɛ̃. ⁵³ Sanam mɛ bɛɛn yiberɛ be, ba bɛɛ tarusi, gɔ̃ɔ̃ra koo ko sere i bɛɛn bibu tem be Yinni Gusunɔ̃ u bɛɛ wɛ̃. ⁵⁴ Bɛɛn suunu sɔ̃ɔ̃, durɔ̃ wi ba mam mɛɛra u wɔ̃nwɔ̃ndu mɔ̃ too, u koo win wɔ̃nɔ̃bu ka win maabu ka win tiin kurɔ̃ ka win bii be ba tie tusi. ⁵⁵ Domi nɔ̃ni swɔ̃a ten saa sɔ̃ɔ̃, u n̄ ko n k̄i u ka ben goo win bii be u gon yaa bɔ̃nu ko. Domi win bii bera ba ko n sɔ̃a win d̄iɔ̃ ni nu tie. ⁵⁶ Kurɔ̃ wi ba raa maa mɛɛra u du u sam mɔ̃ sere u ku ra yari tɔ̃wɔ̃ u bɔ̃su, u koo maa ko nge mɛ. ⁵⁷ U koo mam bii wɛ̃ɛ te u mara ka ten yɔ̃a ni nu wɔ̃ruma sua u bere u n temmɔ̃ asiri sɔ̃ɔ̃. Domi u n̄ d̄iɔ̃nu ganu wasi u di saa ye yiberɛba ba bɛɛ tarusi mi.

⁵⁸ I kun Yinni Gusunɔ̃n wooda mɛm nɔ̃wɛ ye ya yorua tire teni sɔ̃ɔ̃, ma i n̄ win ȳisi baka te nasie, ⁵⁹ u koo de bara bakanu nu bɛɛ ka bɛɛn bibu wɔ̃ri. Kpa nu n wɔ̃a sere ka bɛɛn bibun bweserɔ̃ nu ka tɛ. ⁶⁰ U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bɛɛ sure n̄n bɛrum i mɔ̃ mi. ⁶¹ Baranu kpurowa u koo bɛɛ sure, ka mam ni nu n̄ yorua woodan tireru sɔ̃ɔ̃. Ni kpurowa nu koo bɛɛ wɔ̃ri sere nu ka bɛɛ kam koosia. ⁶² Bɛɛn fiiko tɔ̃nawa ya koo tiara bɛɛ sɔ̃ɔ̃, bɛɛ be i dabi mi nge wɔ̃llun kperi. Domi i n̄ Gusunɔ̃ bɛɛn Yinnin gere mɛm nɔ̃wɛ. ⁶³ Nge mɛ Yinni Gusunɔ̃ u raa bɛɛ durom kua, u bɛɛ dabiasia ka k̄iru, nge mɛya u koo maa bɛɛ yara ka win k̄iru tem mɛ u bɛɛ wɛ̃n di kpa i kam ko. ⁶⁴ Nge mɛya u koo de i yarina i n wɔ̃a handunian bwesenu kpuro sɔ̃ɔ̃. Miya i ko i b̄unu sɔ̃ ni bɛɛ ka bɛsɛn baababa i n̄ daa yɛ̃ ni ba ka d̄aa ka kpenu kua. ⁶⁵ Bwese ni sɔ̃ɔ̃, i n̄ b̄ori yɛndu wasi. Mɛya i n̄ sinamɔ̃ yam tem. Yinni Gusunɔ̃ u koo de i burisina kpa i n nuki sankire i n sumɔ̃. ⁶⁶ Bɛɛn hunde ya ko n sɔ̃awa nge ye ba ka

wɛɛ sɔri kpa i n berum soore wɔ̄kuru ka sɔɔ sɔɔ, kpa i n sika mɔ̄ bɛɛn wāarun sɔ. ⁶⁷ Berum mɛn saabu ye i ko wan sɔ, i ko i n kī bururu tu na fuuku yokan saa sɔɔ. Kpa bururun saa, i n kī yoka yu na fuuku. ⁶⁸ Yinni Gusunɔ u koo de bu ka bɛɛ wura Egibitiɔ ka goo nimkusu. U koo ka bɛɛ wura tem mɛ sɔɔ mɛ na raa nɛɛ, i n wasi. I n tura mi, i ko i bɛɛn tii yiberɛba dɔre i ko yobu. Adama goo kun bɛɛ dwemɔ.

Mɔ̄WISIN Sɔ̄SISI DĀAKIRU

⁶⁹ Gusunɔ u Mɔ̄wisi wooda wɛ u ka Isireliba arukawani bɔke Mɔ̄abuban temɔ ye u raa ka bu bɔkua Horebuɔ baasi.

*Ye Yinni Gusunɔ
u Isireliba kua*

29

¹⁻² Mɔ̄wisi u Isireliba kpuro mɛnna u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i wa sɔm maamaakigii ni Yinni Gusunɔ u kua, ka nɔni swāa ni u Egibitin sunɔ ka win sɔm kowobu kpuro kpɛɛ ben tem mɛ kpuro sɔɔ. ³ Adama sere ka tɛ u n̄ dere i tubu ye bɛɛn nɔni wa ka ye bɛɛn swasu nua. ⁴ U bɛɛ kpara gbaburɔ wɔ̄ɔ weeru ma bɛɛn yāa ni i doke nu n̄ gɛ̄ɛkire, bɛɛn baranu kun maa diire nu sere kpe. ⁵ U n̄ dere i pɛɛ di. I n̄ maa tam n̄rure. Win tiiwa u bɛɛ nɔ̄ori i ka tubu ma wiya u sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni. ⁶ Sanam mɛ sa tunuma mini, Sihoni, Hɛsibonin sunɔ ka Ogu, Basanin sunɔ ba yarima ba sun tabu wɔ̄ri ma sa ka bu tabu kua sa kamia. ⁷ Sa ben tem mwa sa Rubɛnin bwese kɛra ka Gadin bwese kɛra ka Manasen bwese kɛran sukum wɛ. ⁸ Yen sɔ, i de i wooda yen gari mɛm nɔ̄wa kpa ye i mɔ̄ kpuro yu bɛɛ wɛra.

I arukawani ye nenuo n wā

⁹⁻¹⁰ Mōwisi u maa nεε, wee giso i na Gusunō besen Yinnin wuswaaō ka been bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, bee Isireliba kpuro gesi ka been kurōbu ka bibu ka sere tōn tukobu be ba wāa been suunu sōō ka been sām kowobu be ba ra bee dāa kasue ka be ba nim takirimō. ¹¹ Bee kpurowa i menna i ka Yinni Gusunō arukawani bōke. Tē, u bee kanamō i ye wuro ka bōri, ¹² kpa i n sāa win tōmbu kpa wi, u n maa sāa been Yinni nge mε u been sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu nōō mwεεru kua ma u been tii sōōwa mε. ¹³ N n mō bee tōna u ka arukawani ye bōkua ka bōri, ¹⁴ ka be ba mēnne win wuswaaō mini kpurowa ka mam be ba kun wāa minin tii kpuro.

¹⁵ Been tii i yē nge mε sa raa ka wāa Egibitiō ka nge mε sa sina bwese tukunun suunu sōō n̄n tem sa sasira. ¹⁶ I ben būu kamgii ni wa ni ba kua ka dāa ka kpenu ka sii geesu ka sere maa wura. ¹⁷ Yen sō, been suunu sōō, goo n̄ kun mε yenu gagu n̄ kun mε bwese kera gaa yu ku raa Gusunō besen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin būnu sā. Been suunu sōō, goo u ku raa gōsira u ko nge dāa ye ya dēε mō. ¹⁸ Wi u arukawani yen gari nua ye ba bōkua ka bōri mi, u ku tii sua win gōruō u nεε, u koo bōri yendu wa baa ù n win tiin kīru mō, kpa u de goo u wōri būu sāaru sōō. ¹⁹ Yinni Gusunō kun n̄n suuru kuammε. Win mōru ka win nisinu koo wōriwa yēro sōō. Bōri yi ba yorua tire te sōō, yi koo n̄n diwa kpa Yinni Gusunō u de bu win yīsiru duari handunia sōō. ²⁰ U koo yēro wunawa Isireliban bwese kerin suunu sōōn di nge mε bōri yi, yi gerumō woodan tire te sōō.

Yinni Gusunōn bōri

yi koo bu di

²¹ Sɔ̃ teeru bii be ba koo ra marura ka sɔ̃ be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asɔ̃rɔ̃ ye ya bɛɛn wuu kua ka nge mɛ Yinni Gusunɔ̃ u bɛɛn tem mɛ kam koosia ²² ka sɔ̃ bisu ka bɔ̃ru sere ba ñ kpɛ̃ bu gãanu duure, gãanu kun mam kpɛ̃ nu kpi mɛ sɔ̃ baa yakasu su ñ seemɔ̃ mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomɔ̃ra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunɔ̃ u kpeerasia ka win mɔ̃ru baka. ²³ Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nɛɛ, mban sɔ̃na Yinni Gusunɔ̃ u tem mɛ kua mɛsum. Mban sɔ̃na u mu kpeerasia ka win mɔ̃ru baka. ²⁴ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, mɛn tɔ̃mbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunɔ̃ ben sikadoban Yinni u ka bu bɔ̃kua sanam mɛ u bu yarama Egibitin di. ²⁵ Ma ba bũnu sãaru wɔ̃ri ni ba ñ daa yɛ̃ ni Yinni Gusunɔ̃ u bu yinari. ²⁶ Yen sɔ̃na u mɔ̃ru kua u bu bɔ̃ri yi yi wãa tire te sɔ̃ sure. ²⁷ Ma u win tɔ̃mbu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wãa tem tukumɔ̃ mi ba bu waamɔ̃ gisɔ̃.

²⁸ Ye ya berua, Yinni Gusunɔ̃ turowa u ye yɛ̃. Adama bɛsɛgia ye u sun sɔ̃si bɛsɛ ka bɛsɛn bibun bweseru kpa su win wooda ye mɛm nɔ̃wa.

*Isireliba ba koo wura**Yinni Gusunɔ̃n mi***30**

¹ Sanam mɛ bɔ̃ri ka domarun gari yi na bɛɛ sɔ̃wa kpuro yi bɛɛ deema, ma Yinni Gusunɔ̃ u bɛɛ gira i da i wãa tem tukumɔ̃, ² ma i gɔ̃ru gɔ̃sia i wurama win mi, ma i win gere mɛm nɔ̃wa ka gɔ̃ru tia bɛɛ ka bɛɛn bibu nge mɛ na bɛɛ yĩremɔ̃ gisɔ̃, ³ saa ye sɔ̃ra wi, Yinni Gusunɔ̃ u koo bɛɛ wɔ̃nwɔ̃ndu kua kpa u ka bɛɛ

wurama mìn di u raa bεε yarinasia i yoru dimə. ⁴ U n daa dera ba ka bεε yoru da n toma, u koo da u bεε kasuma ⁵ u ka bεε wurama tem mε bεen baababa ba raa mə səə kpa i n mu mə. U koo bεε gea kua n kere bεen baababa kpa i bu dabiru kera. ⁶ Yinni Gusunə u koo bεen gōrusu ka bεen bibugisu dεerasia kpa i nùn kīa ka gōru tia ka bεen bwēra kpuro kpa i wa i n wāa. ⁷ Saa ye, kpa u bōri yi yi wāa tire te səə bεen yiberεba sure be ba bεε tusa ba nāni sōwa mi. ⁸ Bεε maa, i ko i gəsirama i wi, Yinni Gusunə mēm nəowa, kpa i win woodaba swī ye na bεε wēemə mini gisə. ⁹ Yinni Gusunə u koo bεε dukia yibie kpa u bεε kuurasia ye i m̀d kpuro səə. U koo bεen bibu ka bεen yaa sabenu ka bεen gbean dīanu dabiasia. Domi u koo maa bεen doo nəoru kīa nge mε u raa yellu bεen sikadobagiru kīa. ¹⁰ Yeni kpuro ya koo kooro i n wurama win mi ka gōru teu ka bεen bwēra kpuro ma i win gere mēm nəowa ma i win woodaba swī dee dee ye ba yoru win tire te səə.

Gusunən gari yi wāa turuku

¹¹ Wooda ye na bεε wēemə mini gisə, ya n sē yu ka bεε yeeri. Ya n maa sē i ka ye mēm nəowa. ¹² Ya n wāa wəllə bu sere nεε, wara u koo da wəllə u ka sun ye naawa u sun nəssia su sere ye mēm nəowa. ¹³ Ya n maa wāa daarun guru giə bu sere nεε, wara u koo nim wōku təbura u da u ka sun ye naawa u sun nəssia su sere ye mēm nəowa. ¹⁴ Ka gem wooda ye, ya wāawa bεen bəkuə ka bεen nəsə ka bεen gōrusə. I ko i kpī i ye mēm nəowa.

I de i wāaru gəsi

¹⁵ Bεε Isireliba, wee na wāaru ka gea ka maa gəə ka kōsa yimə bεen wuswaaə i ka gəsi. ¹⁶ Yen sōna na

bεε yiiremə gisə, i Gusunə bεen Yinni kĩa kpa i sī win swεε səə. Kpa i win woodaba mεm nəəwa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpī i n wāa i n dabiama. Saa ye səə, u koo bεε domaru kua tem mε i ko i mwa səə i n mə. ¹⁷ Adama bεen gōru gə n sīra ma i n nūn mεm nəəwε, ma i da i būnu sāamə, ¹⁸ na bεε sōəmə ma i ko i gbiwa tem mε səə mε i ko i mwa i n mə mi, i n Yuudenin daaru təburə.

¹⁹ Wəllu ka tema mu sāa nen seeda gisə ma na bεε wāaru ka gəə, ka maa domaru ka bōri yiyyamme. N n mēn na, i wāaru gəsio kpa i wa i n wāa bεε ka bεen bibun bweserə. ²⁰ Kpa i Gusunə bεen Yinni kĩa i n ka nūn maninε kpa i n nūn mεm nəəwamme. Domi yera ya koo de i n wāa kpa yu bεen wāaru dēnyasia i ka wa i n wāa tem mε səə, mε u bεen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakəbu nəə mwεεru kua.

MƏWISIN NƏƏ KANABU KA WIN GƏƏ

Yinni Gusunə u Yosue kua

Məwisin kəsire

31

¹ Məwisi u kpa m Isireliba gari yini səəwa u nεε,
² wee gisə na wəə wunaa teeru mə, na n maa kpē n bεε kpara. Yeniba kpuron biru, Yinni Gusunə u man səəwa u nεε, na n Yuudenin təburə. ³ Adama win tiiwa u koo bεε swaa gbiiya kpa u bwese ni nu wāa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko bεen kpara nge mε wi, Yinni Gusunən tii u gerua. ⁴ U koo bwese ni kam koosia nge mε u Aməreban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia. ⁵ U koo bεε bu nəmu beria kpa i bu kua nge mε na bεε səəwa.
⁶ Yen sə, i tii dam kēeyə kpa i n wərugəru mə. I ku

nanda, i ku maa diiri ben wuswaaɗ. Domi Gusunɔ besen Yinnin tiiwa u koo beɛ swaa gbiyya. U ñ beɛ derimɔ, u ñ maa beɛ biru kisimɔ.

⁷ Yera Mɔwisi u Yosue soka u na Isireliba kpuron wuswaaɗ ma u nùn sɔɔwa u neɛ, a tii dam kɛɛyɔ kpa a n wɔrugɔru mɔ. Domi wuna kaa ka tɔn be da tem me sɔɔ, me Yinni Gusunɔ u ben baababa nɔ mweɛru kua ka bɔri. Wuna kaa bu mu bɔnu kua. ⁸ Win tiiwa u koo nun swaa gbiyya kpa u n ka nun wãa. U ñ nun biru kisimɔ, u ñ maa nun derimɔ. Yen sɔ, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wɔɔ nɔɔba yiru

ka wɔɔ nɔɔba yiru

⁹ Mɔwisi u wooda ye yorua ma u ye yãku kowobu Lefiban bweseru be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakororu sɔbe ka Isireliban guro gurobu wɛ. ¹⁰ U bu sɔɔwa u neɛ, wɔɔ nɔɔba yiru baayere yɛ sɔɔ ba ra be ba dibu neni kare, Kunun tɔɔ bakarun saa, ¹¹ sanam me Isireliba kpuro ba menna Yinni Gusunɔn wuswaaɗ batuma ye u gɔsa sɔɔ, saa yera kaa n da wooda ye kpuro gari bu nɔ. ¹² Be kpurowa kaa menna, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka tɔn tukobu be ba wãa ka beɛ, bu ka woodan gari yi nɔ, kpa bu wa bu Gusunɔ besen Yinni nasia kpa bu wooda ye kpuro mem nɔɔwa. ¹³ Nge meya besen bii be ba ñ wooda yen gari yɛ ba koo ka ye nɔ, kpa bu Gusunɔ besen Yinni nasia saa kpuro ye ko i n wãa tem me sɔɔ, me i ko i mwa ñ n Yuudeni tɔbura.

Gari dãaki yi Gusunɔ

u ka Mɔwisi kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, wee tɔɔ te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sɔ, a Yosue sokuma

kpa i na i yōra nen kuu bekuruḡii ten mi, mi na ra ka bεε yinne, kpa n Yosue sō ye u koo ko.

Ma Mōwisi ka Yosue ba da ba yōra kuu ten mi.
 15 Miya Yinni Gusunō u bu kure guru wii wuroru sō. Ma guru wii wuro te, ta da ta yōra kuu ten kōnnōwō. 16 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nεε, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nen arukawani kusia ye na ka bu bōkua kpa bu da bu būnu gasiri bu sā tem mi ba duō mi sō. 17 Yen tō te, kon ka bu mōru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nōni swāa dabinu koo bu deema. Saa ye sōra ba koo tii sō bu nεε, nε, Gusunō ben Yinni na ñ wāa ben suunu sō, yen sōna wahala yeni ya bu deemamō. 18 Ka gem nε, Yinni Gusunō kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba kōsa kua ba būnu sāwa. 19 Tē, a womu geni yoruo ga n sāa seeda nε ka Isireliban suunu sō. A bu womu ge sōsio kpa ga n wāa ben nōwō. 20 Domi kon de bu du tem mε na gerua ka bōri na nεε, kon ben baababa wē sō, mi tim ka bom mu kokumō. Ba koo di bu debu bu bōria. Adama ba koo man torari bu nen arukawani kusia bu ben ḡōru ḡosie būnu ganun mi bu nu sā. 21 Saa ye sō, wahala ka nōni swāaru garu tà n maa seewa ben suunu sō, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sāa seeda. Na ben ḡōrun gari yē saa tēn di n sere mam bu duusia tem mε sō mε na bu nō mweeru kua ka bōri.

22 Tō te sōra Mōwisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sōsi.

23 Yinni Gusunō u Yosue, Nunin bii wooda yeni wē u nεε, a de a tii dam kē kpa a n wōrugōru mō. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mε sō, mε na

bu nɔ̄ mweɛru kua ka bɔ̄ri. Mɛya nɛn tii ko na n wãa ka wunɛ.

²⁴ Sanam mɛ Mɔ̄wisi u wooda ye yorua tireru sɔ̄ɔ u kpa, ²⁵ yera u Lefiba be ba ra Yinni Gusunɔ̄n woodan kpakororu sɔ̄be sɔ̄wa u nɛɛ, ²⁶ i woodan tire teni suo kpa i tu yi kpakoro ten bɔ̄kuɔ kpa ta n sãa seeda bɛɛn sɔ̄. ²⁷ Na bɛɛn swaa taabu yɛ̄. Domi i ra Yinni Gusunɔ̄n seesi nɛn wuswaaɔ. Kaa ra sere gere nɛn gɔ̄ɔn biru? ²⁸ I bɛɛn bwese kɛrin guro gurobu ka bɛɛn tabu sinambu mɛnnama bu na nɛn mi. Kon gari yini gere bu yi nɔ̄. Kpa wɔ̄llu ka tem mu n sãa nɛn seeda bɛɛn wuswaaɔ. ²⁹ Na yɛ̄ ma nɛn gɔ̄ɔn biru i ko wɔ̄ri durum sɔ̄ɔ. Kpa i swaa ye deri ye na bɛɛ sɔ̄sɔ̄si. Yen sɔ̄, wahala koo bɛɛ deema. Domi i ko kɔ̄sa ko i Yinni Gusunɔ̄n mɔ̄ru seeya ka bwãaroku ni i seka.

Mɔ̄wisin womu

³⁰ Ma Mɔ̄wisi u womu genin gari kpuro gerua, ma Isireliba kpuro ba yi nua. Ge wee.

32

¹ Wɔ̄llu, a swaa dakio a nɛn gari nɔ̄.

Tem, a swaa tem kp̄iyo a nɛn nɔ̄ nɔ̄.

² Nɛn yɛ̄ru ta kokumɔ̄ nge guru nim

ma nɛn gari nɛmɔ̄ nge kakoru

ma yi dãakumɔ̄ nge dirum yaka bekusu sɔ̄ɔ.

³ Kon Yinni Gusunɔ̄n yĩsiru kpara.

Bɛɛ Isireliba, i Gusunɔ̄n bɛsɛn Yinnin yĩsirun kpãaru kparo.

⁴ Yinni Gusunɔ̄n u sãawa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n dɛɛrewa.

U sãawa naanɛgii, murafitiru sari win mi.

U s̄awa gemgii.

⁵ Adama b̄εε, i s̄awa t̄on k̄sobu be ba n̄ dee dee sw̄i.

I n̄n torari.

Ya kua b̄εεn sekuru.

I n̄ maa s̄a win bibu.

⁶ Gari bakasu b̄εε,
nge m̄ya ba ra Yinni Gusun̄o kue?

U n̄ s̄a b̄εεn baaba ka b̄εεn taka kowo?

N n̄ wi, u b̄εε t̄asisia u kua win t̄ambu?

⁷ I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n kooru yellu.

I b̄εεn baababa ka bukurobu bikio, ba koo b̄εε s̄.

⁸ Sanam m̄ε u t̄ambu tem b̄onu kua,
ka saa ye u bweseru baatere ten tem n̄o bura yeru
kua,

u nin baatere goo w̄ε w̄ollun di wi u ko n tu kpare.

⁹ Adama u tii Isireliba ȳiya,

be ba s̄a Yak̄obun bweseru.

¹⁰ Yinni Gusun̄o u bu deema gbabur̄o mi gbeeku
b̄onu nu gberi.

Ma u bu sua u n̄ori u keu s̄ōsi.

U ben laakari m̄o nge win tiin n̄ni.

¹¹ U bu k̄su nge kasa

ye ya ȳōwa yen sokuru w̄oll̄o

ya ka yen binu ȳōsiam̄o.

Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.

¹² Yinni Gusun̄o turowa u bu kpara.

B̄ūu goo kun n̄n somi.

¹³ U dera ba da ba sina gunguru w̄oll̄o.

Ma u bu gberun d̄ianu diisia.

U dera ba kperun tim di.

U dera ben d̄āa gbaanu gea kua kpenu w̄oll̄o bu ka
gum wa.

- 14 Ba ketɛba ka yãanun bom n̄orum̄.
 Ba yãa kpemminu ka yãa kinenu ka boo kinenun
 yaa gumgia temm̄.
 Som gem dīana ba ra n dim̄.
 Meya ba ra maa resem tam gem n̄.
 15 Ye ba deba ba kpa ma ba Gusun̄ seesi.
 Ye ba b̄oria ba kpa, yera ba wi, Gusun̄ ben taka
 kowo deri.
 Ma ba n̄un gema wi, wi u s̄aa ben faaba kowo.
 16 Ba win nisinu seeya ba da ba b̄unu s̄am̄.
 Ba win m̄aru seeya ba da ba b̄unu yiire
 17 ma ba nu yākuru koosim̄ ni,
 ni nu n̄ s̄aa gem.
 Ba n̄ daa nu yē,
 ben baababa ba n̄ nu s̄are.
 18 Ba Gusun̄ duari wi u s̄aa nge ben kpee baa mi ba
 ra kuke,
 wi, wi u bu w̄aru w̄.
 19 Sanam m̄e Gusun̄ u wa m̄e,
 yera win m̄aru seewa ma u bu gema
 be, be ba s̄aa win bibu.
 20 U n̄e, u n̄ maa bu somim̄ kpa u wa ye ya koo bu
 deema.
 Domi ba s̄awa mem n̄o sarirugibu ka naane
 sariba.
 21 Ba win m̄aru ka win nisinu seeya
 ben b̄u ni ba sokum̄ Gusun̄n s̄,
 ni nu n̄ s̄aa ḡanu.
 Yen s̄na u n̄e,
 wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia
 u ka ben m̄aru seeya,
 kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,
 te ba n̄ garisi ḡanu.
 22 Win m̄aru koo se nge d̄o yara

kpa yi gāanu kpuro dōo meni tem sōo,
 kpa yu maa da sere tem sōo sōowō.
 Kpa yu guunun kpεεkpεεkunu dōo meni.

²³ U koo bu nōni swāaru sure.

Kpa u bu twee.

²⁴ Ba koo gbi gōoru ka bararun sō.

Bara bakanu koo bu go.

U nεε, u koo bu gbeeku yεε sure yi bu mwεeri.

Kpa u maa de wεε dēegii yi bu dwēε.

²⁵ Tabu koo bu go swεε sōo kpa be ba wāa yenusō bu
 berum soora.

Aluwaasiba ka wāndiaba ba koo gbisuku,

baa ka bii wēenō ka tōkōnō ba n̄ derimō.

²⁶ U koo bu kam koosiawa mam mam sere goo kun
 maa bu yaayamō.

²⁷ Adama u n̄ wuramō yiberēba bu n̄n̄ yēε

yèn sō ba win tōmbu kamia,

kpa bu nεε, n̄ n̄ wi, Yinni Gusunō u ye kua.

²⁸ Isireliba ba sāawa bwese te ta n̄ bwisi mō,

ta n̄ maa laakari mō.

²⁹ Bā n̄ daa bwisi mōn na,

ba koo raa gia ye ya koo bu deema.

³⁰ Kpa bu tii bikia bu nεε,

tōn turo u koo kpī u tōmbu nōrōbu (1.000)
 yarinasia?

N kun mε tōmbu yiru bu tōmbu nōrōbun suba
 wōkuru (10.000) yarinasia?

Geema Gusunō besen Yinni damgii u sun deriwa,

u sun yiberēba nōmu beriawa.

³¹ Adama yiberε ben tii ba yē

ma ben būu wi u bu kōsu

u n̄ wi, Gusunō Isireliban Yinni dam tura.

³² Ben yiberε be, ba sankirewa nge Sodomu ka
 Gomōragibu.

Ba sāawa nge tam me mu sosu, ma mu dēe mō.

³³ Ba sosuwa nge waan dēe.

Ba sāawa nge waa gōsōrun dēe.

³⁴ Yinni Gusunō u yē ye yiberē be, ba kua.

U maa yē ye u koo bu kōsie.

³⁵ Wiya u koo bu mōru kōsie u bu seeyasia.

Tōru gara sisi tē sō ba koo wōruma.

Tō te, nōni swāarugira, ta nē maa tēmō.

³⁶ Yinni Gusunō ù n deema

win tōmbu ba nē dam mō,

ba nē maa tāsī yeru garu mō,

u koo bu siria,

kpa u be, win sōm kowobun wōnwōndu wa.

³⁷ Saa ye sō, u koo bikia u nēe,

mana bēen būu damgii ni, nu wāa,

nēn mi i kuku yeru kasu,

³⁸ ni i ra yaa gumgia goowe,

kpa i nu tam wē nu nō.

I nu sokuo nu na nu bēe somi tē.

I de nu duki na nu bēe faaba ko.

³⁹ Yinni Gusunō u nēe, nēna na wāa.

Goo maa sari wi u sāa Gusunō.

Nēna na ra go,

nēna na ra maa seeye.

Nēna na ra mēera ko

kpa n wure n bekia.

Goo sari wi u koo kpī u tōnu wōra nēn nōmun di.

⁴⁰ Sere ka nēn wāaru, na nōmu sua wōllō na bōrua
na nēe,

⁴¹ kon nēn takobi nō dēeri,

kpa n tōmbu siri.

Kon nēn yiberēba mōru kōsie

kpa n bu seeyasia

be, be ba man tusa.

42 Nɛn s̃ɛnu koo yɛm debu
 kpa nɛn takobi yu be ba man seesimɔ go.
 Na n̄ goo derimɔ
 wi u ka man tabu m̄.
 Be, be ba m̄ɛra kua ka be ba yoru mw̄ɛra
 ba koo gbiwa.

43 B̄ɛ bwese tukunu, i Yinni Gusun̄n t̄mbu t̄mɔ,
 domi u koo bu m̄ru bara,
 kpa u bu ben toranu suuru kua
 u ben tem d̄ɛrasia.

44 Ma M̄wisi ka Yosue, Nunin bii ba na Isireliban
 wuswaaɔ ba bu womu gen gari kpuro saaria.

M̄wisin kirɔ d̄aka

45 Sanam m̄ M̄wisi u Isireliba Yinni Gusun̄n
 s̄ɔsi te s̄ɔwa u kpa, yera u n̄ɛ, 46 wooda ye na b̄ɛ
 w̄ɛmɔ mini gisɔ, i ye m̄m n̄ɔwɔ. I de i ye b̄ɛn
 bibu s̄ɔsi kpa bu wa bu ye m̄m n̄ɔwa kpuro. 47 I n̄
 ȳ ma wooda ye, ya n̄ faagin gari. Domi yeya ya koo
 b̄ɛ w̄aru w̄ kpa yu de tu dakaa da tem m̄ s̄ɔ, m̄
 i ko i mwa Yuud̄enin guru gisɔ.

M̄wisi

u win ḡɔn labaari nua

48 Yen t̄ɔ tera Yinni Gusun̄n u M̄wisi s̄ɔwa
 u n̄ɛ, 49 a doo guu ni ba m̄ Abarimuɔ, M̄abun
 temɔ Yerikon deedeeru, kpa a yɔ Nebon guurɔ. Saa
 min diya kaa Kananin tem wa m̄ kon Isireliba
 w̄. 50 Guu ten w̄llɔwa kaa gbi nge m̄ wun̄n
 m̄ɔ Aroni u gu Horiɔ, kpa a da a wun̄n sikadoba
 deema. 51 Domi b̄ɛ kpuro i n̄ man naan̄e kue
 Isireliba kpuron wuswaaɔ sanam m̄ i w̄a Meriban
 bwiaɔ, Kad̄esio, Sinin gbaburɔ. A n̄ man b̄ɛr̄e w̄
 Isireliban wuswaaɔ d̄ma te. 52 Yen s̄na kon de a

tem me wa tontonden di me na nee, kon Isireliba
wē mi, adama a ñ duo me sōo.

Mōwisi u Isireliban

bwese keri domaru kua

33

¹ Mōwisi Gusunōn tōnu u sere gbi, u Isireliba
domaru kua, u nee,

² Yinni Gusunō u na Sinain guurun di
nge dōo wi u Seirin guuru wukiri,
ma u win tambu yam bururasia saa Parandin
guurun di.

Gusunōn gōradoba dabi dabira ta nūn yōsirima.

Ma u wooda ñeni win nām geuo nge dōo.

³ Yinni Gusunō u Isireliba kī.

U ra tambu kpuro kōsu be ba sāa wigibu,
ba ra yiire win nuurō bu ka win sōāsīru wa.

⁴ Ne, Mōwisi, na bēe wooda wē
ye ya sāa bēe Yakōbun bibun bweserun tubi
ye ya kpuro kere.

⁵ Yinni Gusunō u kua sina boko Isirelio
sanam me ben guro gurobu ka ben kparobu ba
mēna

ka sere maa ben bwese keri.

⁶ Mōwisi u den domaru torua u nee,

Rubenin bwese kera yu daka da,
yu ku raa gbi.

Gusunō u de yen tambu bu dabia.

⁷ U maa gerua Yudan bwese keran sō u nee,

Yinni Gusunō, a swaa dakio

a Yudan bwese keran sokuru nō.

A de ba n nōo tia sāa ka Isirelin bwese keri yi yi tie.

A ye somio yen yiberēba bà n ye wōrim wee.

⁸ Lefin bwese keran sō u nee,

Yinni Gusunə, wuna a wunen səm kowobu Lefiba
urimu ka tumimu nəmu beria.

A ben laakari mɛɛra Masə, ma a bu siri Meriban bwian gari sə.

⁹ Ba nun naanɛ kua n kere ben mero ka ben tundo ka ben wənəbu ka sere ben bibu.

Ba wunen woodaba mɛm nəwa. Ma ba wunen arukawani ye yibia.

¹⁰ Ba wunen tambu wunen wooda sōsi bu ka nun mɛm nəwa.

Ba ra yāku dō mwaararuginu ko kpa bu turare dō doke wunen yāku yerə.

¹¹ Yinni Gusunə, a ben bwese kera somio bu ka dam ko.

A ben ye ba mə kpuro domaru kuo.

A ben yiberɛban dam buo.

A ku maa de bu se sere ka baadomma.

¹² Benyamɛɛn bwese kera ya sāawa ye Yinni Gusunə u kī.

Maa ya wāa bəri yendu sə win bəku.

U bu kōsu baadomma.

U maa wāa ben suunu sə.

¹³ Yosɛfun bwese kera sō u nɛɛ, Yinni Gusunə, a ben tem domaru kuo, kpa mu guran nim wa, ka maa nim mɛ mu koo yari tem sən di.

¹⁴ A ben tem mɛ domaru kuo,

kpa dīanu nu se,

kpa suru baawure ba n da n gɛɛru mə.

¹⁵ A de dīa geenu nu kora ben guunu kpuron wəllə.

¹⁶ A de tem mɛ, mu dukia yibu.

Kpa wunɛ wi a gari gerua saa kiki bekusun din domaru tu du Yosɛfun bwese kera sə.

Domi yen tǎmbu ba kua begibun wirugibu.

¹⁷ Yosefun bwese kera ye, ya beere ma.

Ya dam ma nge keke kineru.

Yen dam mu saawa nge gbeeku keten kabin dam.

Dam meya ya ra ka bwese tukunu so,

kpa yu nu gira.

Efaraimun ton dabira ta saa nge kabi yin tia,

ma Manasen ton dabira maa saa nge kabi yin yiruse.

¹⁸ Sabuloni ka Isakarin bwese kerin so u nee,

Gusunɔ, a Sabulonin bwese kera kuurasio

yen tenkurun so te ya ma nim gooro.

Kpa a de Isakarin bwese kera ya n waa bari yendu so yen kunɔ.

¹⁹ Ba koo tǎmbu soku ben guuno

kpa bu yakunu ko sannu

nge me wooda ya gerua.

Ben dukia ya koo nawa nim wakun tenkurun di

ka sere maa yani seerin di.

²⁰ Gadin bwese keran so u nee,

bu Gusunɔ siaro

wi u Gadin bwese kera batuma baka we.

Ya yen yiberaba mara

nge gbee sunɔ ge ga gen yaa mara gu kasuku

saa wirun di sere ka naaso.

²¹ Ya tii tem me mu gea bo gosia.

Ye wirugii u ra sue yera ya sua.

Ya gbia Isireliba kpuron wuswaa tabu so.

Ya Yinni Gusunan wooda ka win gere mem nawa.

²² Danun bwese keran so u nee,

Danun bwese kera ya saawa nge gbee sunɔ kpambu

ge ga yoma Basanin di.

²³ Nefitalin bwese keran so u nee,

Nefitalin bwese kera ya Yinni Gusunon domaru
yiba

ma ya win durom wa.

Yen tem mu ko n wāawa saa sōo duu yerun di
n ka da sōo yēsan nām dward.

²⁴ Aseēn bwese keran sō u nēē,
Aseēn bwese kera yu domaru wa
n kere bwese keri yi yi tie.

Gusunō u de yen maabu bu ye kīru sōosi,
kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,

²⁵ kpa yen wusun gbāranun kōnnosu su n sāa
sisugisu ka sii gandugisu,

kpa ya n dam mā yen wāarun tōru kpuro sōo.

²⁶ Yera Mōwisi u kparam gerua u nēē,

bēē Isireliba, i n yē ma Yinni goo sari nge Gusunō.

Wee u wōllu sōni u ka sisi bēēn mi ka win yiiko baka.

Guru wira u dua u ka wee u bēē somi.

²⁷ Wiya u sāa bēēn kuku yeru sere ka baadommao.

Saa yee yellun diya win nām damguu ga bēē kōsu.

Ma u bēē yiberēba gira u nēē, i bu kam koosio.

²⁸ Yen sōna bēē Isireliba, Yakōbun bweseru, i sō bōri
yendu sōo.

I sōwa mi dīa binnu ka resem ya ra koore too.

Meya gura ya ra maa ne mi.

²⁹ Bēē Isireliba, i sāawa doo nōarugibu.

I n ka bweseru garu weene.

Domi i sāawa bwese te Yinni Gusunō u faaba kua.

U sāawa nge bēēn tēru

te ta bēē kōsu.

U sāawa nge bēēn takobi

ye ya bēē nasara wēemō.

Bēēn yiberēba ba koo na bu bēē suuru kana

kpa i ben tii suabu kpeerasia.

*Mōwisin gɔɔ***34**

¹ Yeniban biru, Mōwisi u seewa u da Mōabun guunu gia. Ma u yɔɔwa guu te ba m̀ Nεboɔ sere Pisigan wii kpiirɔ Yerikon deedeeru. Ma Yinni Gusunɔ u ǹn tem mε kpuro sōsi saa Galadin di sere n ka da Danuɔ, ² ka Nεfitalin tem ka Efaraimugim ka Manasegim saa Yudan tem di n ka da nim wōkuɔ ge ga wãa sō duu yeru gia, ³ ka sō yēsan nɔm dwaru gia Nεgebuɔ ka Yuudenin bera gia ka wɔwaɔ ye ya wãa Yeriko ye ba maa m̀ Kpakpa bξen wuun bera gia n ka girari Soariɔ. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ u ǹn sōwa u nεε, tem mε na Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔ mweeru kua mεya mi, mεya na maa dera a wa mi. Tē, kon mu ben bibun bweseru wē. Adama wunε, na n̄ derimɔ a taara mi.

⁵ Yeniban biru, Mōwisi Yinni Gusunɔn sɔm kowo u kpuna u gu Mōabun tem mi nge mε wi, Yinni Gusunɔ u gerua. ⁶ Ma Yinni Gusunɔ u ǹn sikua Mōabun wɔwa mi, Beti Peorin deedeeru. Adama sere ka gisɔ goo kun win sikiru waare.

⁷ Sanam mε Mōwisi u gu, u mɔwa wōɔ wunaa teeru. Adama win dam tie. Mεya win nɔni kun maa dam dwiye. ⁸ Ma Isireliba kpuro ba win gɔɔ wooru sina sō tɛna ba wuri m̀, Mōabun wɔwa mi.

⁹ Mōwisi u Yosue, Nunin bii nɔma sɔndi u ka ko win kɔsire. Yosue wi, u bwisi yiba. Ma Isireliba ba ǹn mεm nɔwa ba Gusunɔn wooda ye u Mōwisi wē swīi dee dee.

¹⁰ Isireliba sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ goo kun maa yīsiru yarire nge Mōwisi. Domi Yinni Gusunɔ u ra ka ǹn gari kowa nɔɔ ka nɔɔ. ¹¹ Goo sari wi ba koo ka ǹn weesina win sɔm maamaakigia ye u kuan sō

sanam mε Yinni Gusunɔ u nùn gɔra Egibitin sunɔ
ka win sina bwãabu ka win tem tambu kpuron mi.
¹² Gusunɔn sɔmɔ goo sari wi u koo kpĩ u maamaaki
ye, ka gã nanumgii ni ko, ni Mɔwisi u kua Isireliba
kpuron wuswaaɔ.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8